UCHWAŁA XXVII/199/2026
RADY GMINY MANOWO

z dnia 30 października 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026- 2032

Na podstawie art. 14 ust. 1, art. 19 i art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278) w związku z art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2026 r. poz. 662) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026 - 2032 w brzmieniu nadanym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Manowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jan Prus

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY MANOWO NA LATA 2026-2032

Manowo, 2026 r.

Adnotacja:

Usuwanie barier i zapewnienie dostępności informacyjnej dla wszystkich obywateli, w tym przede wszystkim osób doświadczających trudności w mobilności czy percepcji, stanowi jedno z kluczowych zadań państwa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 i Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027. Mając na uwadze dostosowane dla osób z niepełnosprawnością wzroku tekst dokumentu nie został wyjustowany, zastosowano odpowiednią czcionkę i interlinię, a także dodano opisy alternatywne do grafik.

Spis treści

1. Wprowadzenie 5
2. Delimitacja obszaru rewitalizacji 6
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji 13
3.1 Analiza negatywnych zjawisk 16
3.2 Lokalne potencjały obszaru rewitalizacji 23
3.3 Skala potrzeb rewitalizacyjnych 25
4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji 26
5. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań 27
6. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych 29
6.1 Podstawowe projekty rewitalizacyjne 29
6.2 Pozostałe projekty rewitalizacyjne 42
7. Mechanizmy integrowania działań oraz projektów rewitalizacyjnych 46
7.1 Komplementarność Programu 46
7.2 Koncentracja Programu 46
7.3 Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych 46
7.3.1 Komplementarność przestrzenna 47
7.3.2 Komplementarność problemowa 48
7.3.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna 49
7.3.4 Komplementarność międzyokresowa 50
7.3.5 Komplementarność źródeł finansowania 52
8. Opis powiazań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym 53
9. Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych 57
10. Opis struktury zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji 59

10.1 Wdrożenie i zarządzanie realizacją Programu 59

10.2 Koszty zarządzania 62

10.3 Ramowy harmonogram realizacji Programu 63

11. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji 63

12. System monitorowania i oceny gminnego Programu rewitalizacji 69

12.1 Opiniowanie Programu rewitalizacji przez właściwe podmioty 69

12.2 Monitoring Programu 73

12.3 Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych 79

12.4 System wprowadzania modyfikacji do Programu 79

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego 80

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dotyczącej Komitetu Rewitalizacji 80

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji 81

16. Realizacja gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego 81

16.1 Wskazanie zakresu niezbędnych zmian w planie ogólnym gminy 81

16.2 Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany 81

17. Spis tabel, wykresów, map i schematów 82

18. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 84

1. Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026–2032 stanowi podstawowy dokument strategiczny i operacyjny wyznaczający kierunki prowadzenia procesu rewitalizacji na obszarze gminy w perspektywie najbliższych lat. Dokument został opracowany w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe oraz techniczne występujące na obszarach znajdujących się w stanie kryzysowym, wymagających skoordynowanych działań naprawczych i rozwojowych.

Rewitalizacja jest procesem wielowymiarowym, prowadzonym w sposób kompleksowy poprzez integrowanie działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni oraz gospodarki. Jej celem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego, poprawa jakości życia mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmacnianie potencjału rozwojowego gminy. Program uwzględnia specyfikę gminy Manowo jako gminy wiejskiej położonej w powiecie koszalińskim, charakteryzującej się znacznym potencjałem przyrodniczym, społecznym i funkcjonalnym.

Opracowanie Programu zostało poprzedzone diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej, środowiskowej i technicznej, która umożliwiła wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. W procesie przygotowania dokumentu szczególną rolę odegrała partycypacja społeczna, obejmująca konsultacje społeczne, spotkania z mieszkańcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych, lokalnych liderów, przedsiębiorców oraz innych interesariuszy rewitalizacji. Proces ten realizowany jest zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz z uwzględnieniem zasad polityki rozwoju i dokumentów strategicznych szczebla krajowego i regionalnego.

Gminny Program Rewitalizacji pozostaje spójny z dokumentami strategicznymi gminy Manowo, w szczególności ze Strategią Rozwoju Gminy Manowo na lata 2021–2027, a także z celami polityki regionalnej województwa zachodniopomorskiego i założeniami krajowej polityki miejskiej oraz funduszy europejskich na lata 2021–2027.

Realizacja Programu przyczyni się do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców, poprawy dostępności usług publicznych, odnowy przestrzeni publicznych, poprawy stanu

infrastruktury technicznej oraz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej gminy. Kluczowym elementem działań rewitalizacyjnych będzie współpraca samorządu z mieszkańcami oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, ponieważ trwałe efekty rewitalizacji mogą zostać osiągnięte wyłącznie poprzez aktywne zaangażowanie lokalnej społeczności.

Program stanowi również podstawę do ubiegania się o środki zewnętrzne, w tym fundusze Unii Europejskiej, przeznaczone na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych w latach 2026–2032.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026 - 2032 zawiera wszystkie wymagane elementy, w tym:

- graficzne przedstawienie obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji, przyjęte uchwałą Rady Gminy,
- mapę kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych dla obszaru rewitalizacji, sporządzoną w skali co najmniej 1:5000 na podstawie mapy zasadniczej lub ewidencyjnej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

2. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Podstawą prawną do wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie gminy Manowo stanowi uchwała nr XXI/160/2026 Rady Gminy Manowo z dnia 22 maja 2026 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Na podstawie opracowanej ***Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Manowo*** wyznaczony został obszar rewitalizacji. Przy wyznaczeniu podziału gminy na jednostki analityczne, kierowano się dostępnością podziałów przestrzennych, zastosowano zatem podział na sołectwa w obszarze wiejskim. Do zebrania danych ilościowych dla każdego podobszaru posłużono się ewidencją adresów oraz danymi liczbowymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Manowo oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie.

Tabela 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie gminy Manowo

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności
1	Bonin	1080
2	Cewlino	438
3	Grzybnica	245
4	Manowo	1070
5	Rosnowo	1579
6	Wyszebórz	387
7	Wyszewo	555
	SUMA	5354

Źródło: opracowanie własne

Za obszar problemowy uznano obszar, w którym odnotowano wysoką koncentrację i współistnienie negatywnych zjawisk, zdiagnozowanych w powyższych sferach. Obszary oraz składniki stanowią część składową syntetycznego wskaźnika IMD pozwalającego na kompleksowe wskazanie potencjałów rewitalizacyjnych. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego przeanalizowano poniższe wskaźniki zgodnie z poszczególnymi uwarunkowaniami:

Tabela 2 Wskaźniki służące analizie do wyznaczenia obszaru zdegradowanego

Obszar	**Zjawiska**
Uwarunkowania społeczne	- liczba zasiłków stałych, okresowych i celowych, - liczba dzieci korzystających z pomocy na dożywianie, - liczba osób bezrobotnych, - liczba osób obciążonych następstwami likwidacji PPGR, - liczba osób w wieku produkcyjnym, - liczba osób w wieku poprodukcyjnym, - liczba „Niebieskich Kart”, - liczba osób objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba osób korzystających ze wsparcia udzielanego osobom ze szczególnymi potrzebami (tj. opieka wytchnieniowa, wsparcie dla osób zależnych, niepełnosprawnych, korzystających z asystenta dla osób niepełnosprawnych), - liczba wszczętych postępowań GZI/GKRPA;

Obszar	Zjawiska
Uwarunkowania gospodarcze	- liczba podmiotów gospodarczych, - liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych;
Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne	- liczba zewidencjonowanych budynków mieszkalnych, - liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej i/lub przydomowych oczyszczalni ścieków, - liczba przyłączy do sieci wodociągowej, - liczba obiektów kulturalno-sportowych, - liczba obiektów kulturalno-sportowych dostosowanych architektonicznie do osób ze szczególnymi potrzebami, - dostępność komunikacyjna do obiektu (architektoniczna/samodzielne dotarcie do obiektu), - dostępność cyfrowa i komunikacyjno-informacyjna obiektów, - liczba dziennych kursów komunikacji publicznej,
Uwarunkowania środowiskowe	- ilość zewidencjonowanego azbestu [kg] - ilość zutylizowanego azbestu [kg] - liczba źródeł ciepła, - liczba źródeł ciepła wysokoemisyjnych
Uwarunkowania techniczne	- liczba zewidencjonowanych zabytków; - liczba zabytków wymagających rewitalizacji; - liczba obiektów użyteczności publicznej; - liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczając obszar zdegradowany należało uwzględnić przede wszystkim czynniki społeczne, które w połączeniu z analizą innych uwarunkowań dają możliwość określenia pełnego obrazu degradacji oraz wykluczenia społecznego mieszkańców danego obszaru. Analizowane wskaźniki w obrębie uwarunkowań gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych i technicznych wpływają poniekąd na uwarunkowania społeczne i odwrotnie. Dostęp do komunikacji publicznej, obiektów użyteczności sportowo-rekreacyjnej, niski stopień degradacji technicznej budynków to niektóre uwarunkowania, które charakteryzują podobszar jako miejsce atrakcyjne do osiedlania się. I odwrotne - uwarunkowania społeczne mają wpływ na pozostałe obszary. Pełna analiza ilościowa, która

uzupełniona zostanie o badania jakościowe stworzy możliwość wyznaczenia obszaru zdegradowanego pod wieloma aspektami, a tym samym pozwoli na zakwalifikowanie go do obszaru objętego procesem rewitalizacyjnym.

Celem wyznaczenia obszarów, na których występują czynniki kryzysowe, przeprowadzono szczegółową analizę wskaźników – mierników ilościowych i jakościowych, kwerendę wiedzy eksperckiej zawartej, m.in. w dokumentach strategicznych gminy Manowo. Analiza rozkładu wartości wskaźników została oparta o kryterium wartości średniej danego wskaźnika, przy czym wyższe wartości danego wskaźnika w większości obrazują deficyty występujące w analizowanym obszarze. Dane ilościowe zostały pozyskane z Urzędu Gminy Manowo oraz od innych jednostek organizacyjnych gminy, w tym przede wszystkim z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Manowie.

W ramach prowadzonych analiz przyjęto, iż **daną referencyjną była średnia arytmetyczna dla badanego wskaźnika.** Zgodnie z przyjętą metodologią celem była możliwość wskazania zróżnicowania społeczności lokalnej w ujęciu poszczególnych wskaźników. Stanowią one podstawę do weryfikacji natężenia zjawiska społecznego w badanym obszarze.

Analiza wskaźników diagnostycznych została dokonana z wykorzystaniem brytyjskiej metodologii bazującej na wskaźniku wielowymiarowej degradacji społecznej, czyli metodologii wskaźnika deprywacji wielowymiarowej IMD (ang. Index of Multiple Deprivation)[1], przy czym analizy zostały przeprowadzone w odniesieniu do wskaźników możliwych do pozyskania z publicznych baz danych, pozwalających na ich analizę w ujęciu do przyjętych jednostek analitycznych. Metodologia wskaźnika deprywacji wielowymiarowej IMD opiera się na założeniu, iż analiza poszczególnych obszarów pozwala na określenie szczególnego natężenia problemów w poszczególnych uwarunkowaniach. Wynika to z założenia, iż negatywne zjawiska są ze sobą powiązane, a ich występowanie przenika się, powodując większy stopień wykluczenia mieszkańców. Analiza poszczególnych wskaźników opiera się na następującej zależności:

[1] Zastosowanie metodologii Index of Multiple Deprivation przy delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostało opisanie w dokumencie *Delimitacja krok po kroku Metoda wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*, praca zbiorowa pod redakcją W. Jarczewskiego z Instytutu Rozwoju Miast, Warszawa 2017 r.

1. 3 punkty (kolor czerwony), a za każdy kolejny obszar oznaczony na czerwono, do wartości ogólnej punktów przyznawanych za kolor czerwony, powinien zostać dopisany dodatkowo jeden punkt. Uzyskana wartość sumaryczna staje się podstawą do dopisania kolejnego punktu w przypadku wykrycia trzeciego obszaru oznaczonego na czerwono w danej jednostce analityczne, czyli odpowiednio: 1 obszar (3 punkty), 2 obszary (3 punkty + 1), 3 obszary (3 punkty + 1 + 1). Niniejszy proces sumowania wartości powinien zostać powtórzony w odniesieniu do kolejnych obszarów oznaczonych na czerwono.
2. 2 punkty (kolor żółty),
3. 1 punkt (kolor zielony).

W ramach wyznaczania wartości średniej wskaźników koncentracji problemów społecznych na danych obszarze przyjęto ekspercki wskaźnik o odpowiednim odchyleniu punktowym (30% punktów liczonych od wartości stałej – wartość punktowa stałej od 0,1 do 5, biorąc pod uwagę wskaźnik najniższy oraz najwyższy wartości średniej). W przypadku wartości stałych powyżej 5 punktów przyjęto odchylenie na poziomie 15%, ze względu na węższe spektrum oddziaływania zjawisk.

Ze względu na znaczną koncentrację problemów społecznych w poszczególnych sołectwach na terenie gminy dokonano podwyższenia wartości średniej sumarycznej wskaźnika IMD w obszarze społecznym o 15%, tak aby możliwe było określenie podobszarów o najwyższym stopniu degradacji w uwarunkowaniach społecznych. Niniejsze działanie pozwala na możliwość realizacji ustawowych zapisów dotyczących wielkości obszaru rewitalizacji oraz liczby ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (30%), gdyż wpływa na wyznaczenie obszarów rewitalizacji wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych, które w oparciu o możliwości finansowe gminy, pozwolą rozwiązać najpilniejsze problemy społeczne.

Wyliczenia IMD dla poszczególnych obszarów, obejmujących miejscowości i ulice w obszarze gminy Manowo, były dokonywane poprzez określenie wielkości koncentracji problemów społecznych w poszczególnych obszarach w ramach każdej z badanych jednostek. Poprzez wyliczenie średnich określono obszary, w których natężenie poszczególnych problemów jest wysokie lub niskie. Wyliczenia dokonano za pomocą punktów, które przyznawane są kolorom: czerwony (3 punkty), żółty (2 punkty), zielony (1 punkt). Podjęto założenie,

iż wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w ramach poszczególnych problemów społecznych występujących na określonych obszarach, powoduje proporcjonalne narastanie nasilenia stopnia wykluczenia oraz zjawisk kryzysowych na danym obszarze. W związku z tym wystąpienie koloru czerwonego w przypadku jednego problemu społecznego na danym obszarze oznacza uzyskanie 3 punktów, jednakże wystąpienie kolejnego problemu będzie wskazywało na wartość 4 punktów (3 +1 punkt), a trzeciego problemu na 5 punktów (3 + 1 + 1). Pozwala to na szczególne wskazanie obszarów kryzysowych na analizowanym terenie.

Po dokonaniu wnikliwej analizy obszaru rewitalizacji i przy uwzględnieniu występujących negatywnych zjawisk społecznych w wyznaczonym obszarze zawężono obszar rewitalizacji. Tym samym zmniejszeniu uległa liczba mieszkańców zamieszkujących dane podobszary. Dogłębna analiza tego podobszaru wskazuje na najwyższą koncentrację problemów społecznych do zawężonego obszaru rewitalizacji. W ramach przeprowadzonej analizy **obszar rewitalizacji został wyznaczony na 4 podobszarach.**

Obszar rewitalizacji został wskazany w stosunku do ogólnej liczby ludności gminy Manowo wynoszącej na koniec roku 2024: 5 354 osób na podstawie danych Urzędu Gminy Manowo oraz całkowitej powierzchni gminy wynoszącej 18 495,4 ha. Wyznaczony **obszar rewitalizacji gminy Manowo obejmuje powierzchnię 125,99 ha (0,68% ogólnej powierzchni gminy), którą zamieszkuje 1 605 mieszkańców (29,98% ogólnej liczby mieszkańców gminy).** Wyznaczony obszar spełnia wymagania ustawowe odnośnie limitów wielkości obszaru i liczby mieszkańców, gdzie będą realizowane zadania rewitalizacyjne.

Tabela 3 Powierzchnia i liczba ludności wyznaczonego obszaru rewitalizacyjnego na terenie gminy Manowo

Lp.	Obszar rewitalizacji	Powierzchnia [ha]	Ludność
1	Bonin	50	712
2	Grzybnica	15,55	216
3	Manowo	46,69	492
4	Wyszebórz	13,75	185
	SUMA	**125,99**	**1605**
	%	**0,68**	**29,98**

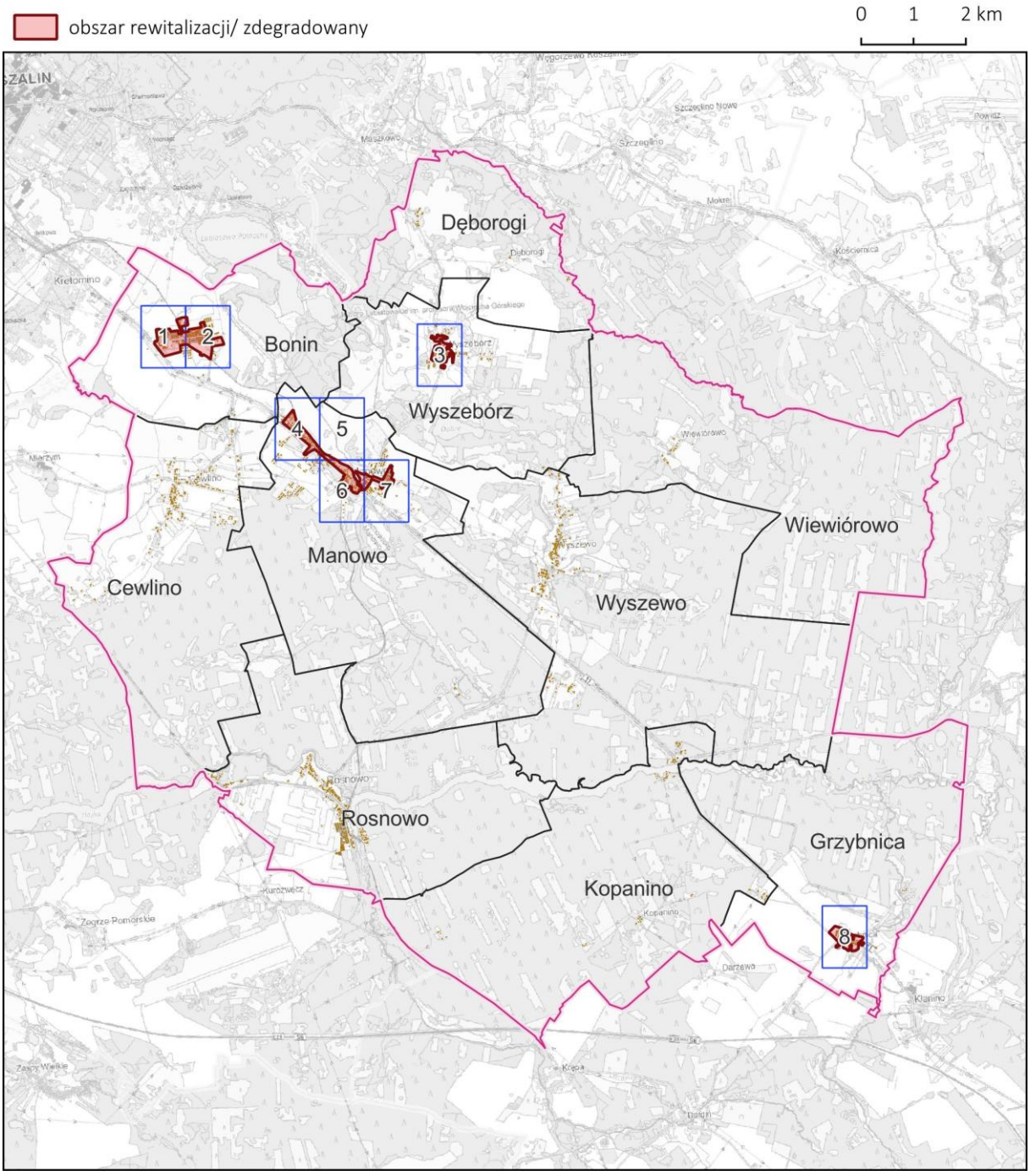
Źródło: opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji na terenie gminy Manowo został przedstawiony na mapie poglądowej poniżej, gdzie wyodrębniono 8 arkuszy map przedstawiających cały obszar rewitalizacji.

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

- Arkusz nr 1-2 - Obszar rewitalizacji - Bonin
- Arkusz nr 3 - Obszar rewitalizacji - Wyszebórz
- Arkusz nr 4-7 Obszar rewitalizacji – Manowo,
- Arkusz nr 8 Obszar rewitalizacji – Grzybnica.

Mapa 1 Wyznaczony obszar rewitalizacji na terenie gminy Manowo

Źródło: opracowanie własne

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Gmina Manowo jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej Polsce, we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie koszalińskim. Siedzibą władz samorządowych jest miejscowość Manowo, oddalona o około 11 km od Koszalina oraz około 138 km od Szczecina. Gmina zajmuje powierzchnię około 188 km², co stanowi ponad 11% powierzchni powiatu koszalińskiego.

Mapa 2 Położenie gminy Manowo w powiecie koszalińskim

Źródło: https://www.google.com/

Gmina posiada korzystne położenie komunikacyjne dzięki przebiegającej przez jej teren drodze wojewódzkiej nr 165, łączącej Koszalin z południową częścią regionu. Dodatkowo układ komunikacyjny uzupełniają drogi wojewódzkie oraz lokalne połączenia zapewniające dostęp do sąsiednich gmin i miasta Koszalin. Bliskość ośrodka miejskiego wpływa na funkcje mieszkaniowe, społeczne i gospodarcze gminy oraz umożliwia mieszkańcom korzystanie z rynku pracy, edukacji i usług ponadlokalnych.

W skład gminy wchodzi kilkanaście miejscowości i sołectw, w tym m.in. Manowo, Bonin, Cewlino, Grzybnica, Rosnowo, Wyszewo i Wyszebórz. Obszar gminy ma charakter typowo wiejski, z rozproszoną zabudową oraz znacznym udziałem terenów leśnych i rolniczych. Lasy zajmują około 66% powierzchni gminy, natomiast użytki rolne około 23%, co wskazuje na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe tego obszaru.

Gminę zamieszkuje około 5,3 tys. mieszkańców. W ostatnich latach obserwowany jest stopniowy spadek liczby ludności oraz niekorzystne tendencje demograficzne związane z ujemnym przyrostem naturalnym i migracją mieszkańców do większych ośrodków miejskich. Jednocześnie gmina charakteryzuje się relatywnie korzystną strukturą wieku ludności oraz znacznym udziałem mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Istotnym potencjałem gminy Manowo są jej zasoby środowiskowe i turystyczne. Przez południową część gminy przepływa rzeka Radew, tworząca Jezioro Rosnowskie, stanowiące ważny element krajobrazu i rekreacji. Na terenie gminy znajdują się również obszary chronione, w tym rezerwaty przyrody „Jezioro Lubiatowskie” oraz „Mechowisko Manowo”, a także rezerwat archeologiczny „Kręgi Kamienne”. Teren gminy przecinają szlaki turystyczne i rowerowe, co sprzyja rozwojowi turystyki aktywnej i rekreacyjnej.

Gospodarka gminy opiera się przede wszystkim na rolnictwie, leśnictwie, usługach lokalnych oraz działalności małych i średnich przedsiębiorstw. Coraz większe znaczenie odgrywają również funkcje mieszkaniowe i rekreacyjne wynikające z bliskości Koszalina oraz atrakcyjnych walorów środowiskowych. Jednocześnie część obszarów gminy zmaga się z problemami społecznymi, infrastrukturalnymi i przestrzennymi, które wymagają podejmowania działań rewitalizacyjnych oraz aktywizujących lokalną społeczność.

Gmina Manowo dysponuje podstawową infrastrukturą społeczną i techniczną, obejmującą placówki oświatowe, obiekty kultury, sieć wodociągową oraz rozwijającą się infrastrukturę kanalizacyjną. Działania samorządu koncentrują się na poprawie jakości życia mieszkańców, rozwoju infrastruktury publicznej, ochronie środowiska oraz wspieraniu aktywności społecznej i gospodarczej.

Fotografia 1 Gmina Manowo

Źródło: https://manowo.pl/pliki/manowo/archiwum/MANOWO/STRONY/MENU/16.HTM

3.1 Analiza negatywnych zjawisk

Obszar rewitalizacji na terenie gminy Manowo obejmuje następujące jednostki analityczne: sołectwo Bonin, Grzybnica, Manowo oraz Wyszebórz.

Analiza uwarunkowań społecznych wykazała, że powyższe obszary należą do najbardziej zdegradowanych miejsc na terenie gminy, gdzie koncentracja deficytów i problemów społecznych jest największa. Analiza wskaźników społecznych, tj. liczba osób korzystających z pomocy społecznej, liczba osób z problemami rodzinnymi jest zdecydowanie wyższa niż średnia dla gminy. Niektóre z analizowanych wskaźników społecznych wykazują niższe wartości dla obszaru rewitalizacji niż średnia gminy, choć nie są to znaczące różnice. Analiza wskaźników uwarunkowań społecznych koncentruje się na procesach demograficznych, które determinują różne aspekty życia. Mniejsza liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na obszarze rewitalizacji stanowi zagrożenie dla rozwoju danych miejscowości. Również w zakresie występowania negatywnych zjawisk społecznych, tj. interwencje policji i postępowania GZI i GKRPA wskazują na większą koncentrację problemów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji niż średnia dla całej gminy.

Tabela 4 Analiza wskaźników uwarunkowań społecznych

Jednostka analityczna	Zasiłki stałe	Zasiłki okresowe	Zasiłki celowe	Pomoc na dożywianie dzieci	Bezrobocie	Obciążenie następstwami likwidacji PPGR	Wiek przedprodukcyjny	Wiek poprodukcyjny	Niebieskie Karty	Wsparcie aststenta rodziny	Wsparcie udzielane osobom ze szczególnymi potrzebami	Postępowania GZI i GKRPA
Średnia gminy	**0,34**	**0,28**	**0,14**	**0,03**	**3,49**	**2,39**	**19,70**	**19,35**	**0,26**	**0,28**	**0,18**	**0,34**
Średnia OR	**0,48**	**0,38**	**0,19**	**0,04**	**3,14**	**2,24**	**17,57**	**15,73**	**0,34**	**0,35**	**0,13**	**0,41**
Bonin	0,37	0,28	0,19	0,09	2,78	2,78	24,35	21,67	0,19	0,37	0,09	0,65
Grzybnica	1,22	0,41	0,41	0,00	5,31	2,45	17,55	22,45	0,82	0,41	0,00	0,41
Manowo	0,56	0,19	0,09	0,09	2,71	3,93	22,15	18,50	0,19	0,19	0,28	0,75
Wyszebórz	0,26	1,03	0,26	0,00	4,91	2,07	23,77	16,02	0,52	0,78	0,26	0,26

Źródło: opracowanie własne

Analiza uwarunkowań gospodarczych została oparta na podstawie dwóch wskaźników, tj. współczynnika przedsiębiorczości – mierzonego liczbą podmiotów gospodarczych oraz współczynnikiem rozwoju przedsiębiorczości – mierzonego liczbą nowo powstałych podmiotów gospodarczych na analizowanym obszarze rewitalizacji. Z danych wynika, że współczynnik przedsiębiorczości dla obszaru rewitalizacji jest niższy niż średnia gminy, co oznacza mniejszą liczbę podmiotów gospodarczych niż średnia w gminie. Również współczynnik rozwoju przedsiębiorczości wskazuje na niższą wartość w obszarze rewitalizacji

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

niż średnia dla gminy, co sygnalizuje, że rozwój przedsiębiorczości jest zdecydowanie ograniczony i wyznaczony obszar rewitalizacji nie rozwija się gospodarczo w wystarczającym zakresie (poprzez tworzenie podmiotów gospodarczych).

Tabela 5 Analiza wskaźników uwarunkowań gospodarczych

Jednostka analityczna	Współczynnik przedsiębiorczości	Współczynnik rozwoju przedsiębiorczości
Średnia gminy	**6,31**	**0,78**
Średnia OR	**4,88**	**0,65**
Bonin	5,42	0,84
Grzybnica	6,56	0,41
Manowo	7,71	1,22
Wyszebórz	4,69	0,78

Źródło: opracowanie własne

Analiza uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych w obszarze rewitalizacji została oparta na wskaźniku dostępności do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, wskaźniku dostępności do obiektów publicznych oraz na wskaźniku dostępności komunikacyjnej. Analiza dostępności do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej wykazuje deficyty związane z dostępnością do sieci wodno-kanalizacyjnej. Wskaźnik dostępności do obiektów publicznych jest niższy na wyznaczonym obszarze rewitalizacji niż średnia gminy, co świadczy o mniejszej liczbie obiektów publicznych i ich dostępności dla mieszkańców. Również analizowany wskaźnik dostępności komunikacyjnej jest zdecydowanie niższy w obszarze rewitalizacji w porównaniu z dostępnością na pozostałych obszarach. To sygnalizuje problemy komunikacyjne, głownie w mniejszych miejscowościach.

Tabela 6 Analiza wskaźników uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych

Jednostka analityczna	Wskaźnik dostępności do sieci kanalizacyjnej	Wskaźnik dostępności do sieci wodociągowej	Wskaźnik dostępności do obiektów publicznych	Wskaźnik dostępności komunikcyjnej
Średnia gminy	**54,32**	**100,00**	**4,71**	**112,58**
Średnia OR	**55,65**	**80,00**	**3,40**	**89,98**
Bonin	91,67	100,00	5	44,11
Grzybnica	60,71	100,00	5	338,17
Manowo	88,04	100,00	4	67,63
Wyszebórz	37,84	100,00	3	0,00

Źródło: opracowanie własne

Analiza uwarunkowań środowiskowych oparta została na wskaźniku zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w wyniku szkodliwej działalności człowieka (stosowanie

nieekologicznych źródeł ciepła) oraz na wskaźniku zanieczyszczenia azbestem. Analizowany wskaźnik zanieczyszczenia powietrza jest niższy na obszarze rewitalizacji, a wyższy w całej gminie. Również wskaźnik zanieczyszczenia azbestem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji wykazuje wartości niższe niż średnia gminy.

Tabela 7 Analiza wskaźników uwarunkowań środowiskowych

Jednostka analityczna	Wskaźnik zanieczyszczenia powietrza	Wskaźnik zanieczyszczenia azbestem [%]
Średnia gminy	**39,33**	**75,49**
Średnia OR	**31,69**	**58,23**
Bonin	42,82	78,63
Grzybnica	30,94	98,41
Manowo	41,22	75,26
Wyszebórz	43,46	38,86

Źródło: opracowanie własne

Analiza uwarunkowań technicznych oparta została na wskaźniku degradacji zabytków i dostępności architektonicznej do budynków użyteczności publicznej. W zakresie wskaźnika degradacji zabytków obszar rewitalizacji charakteryzuje się niższa wartością, co wskazuje na mniejszą liczbą zabytków wymagających rewitalizacji niż ich średnia dla całej gminy. Z kolei wskaźnik dostępności architektonicznej do budynków publicznych jest wyższy na obszarze rewitalizacji niż średniej dla gminy. Dostępność do obiektów publicznych, również pod względem architektonicznym, jest zapewniona dla mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Tabela 8 Analiza wskaźników uwarunkowań technicznych

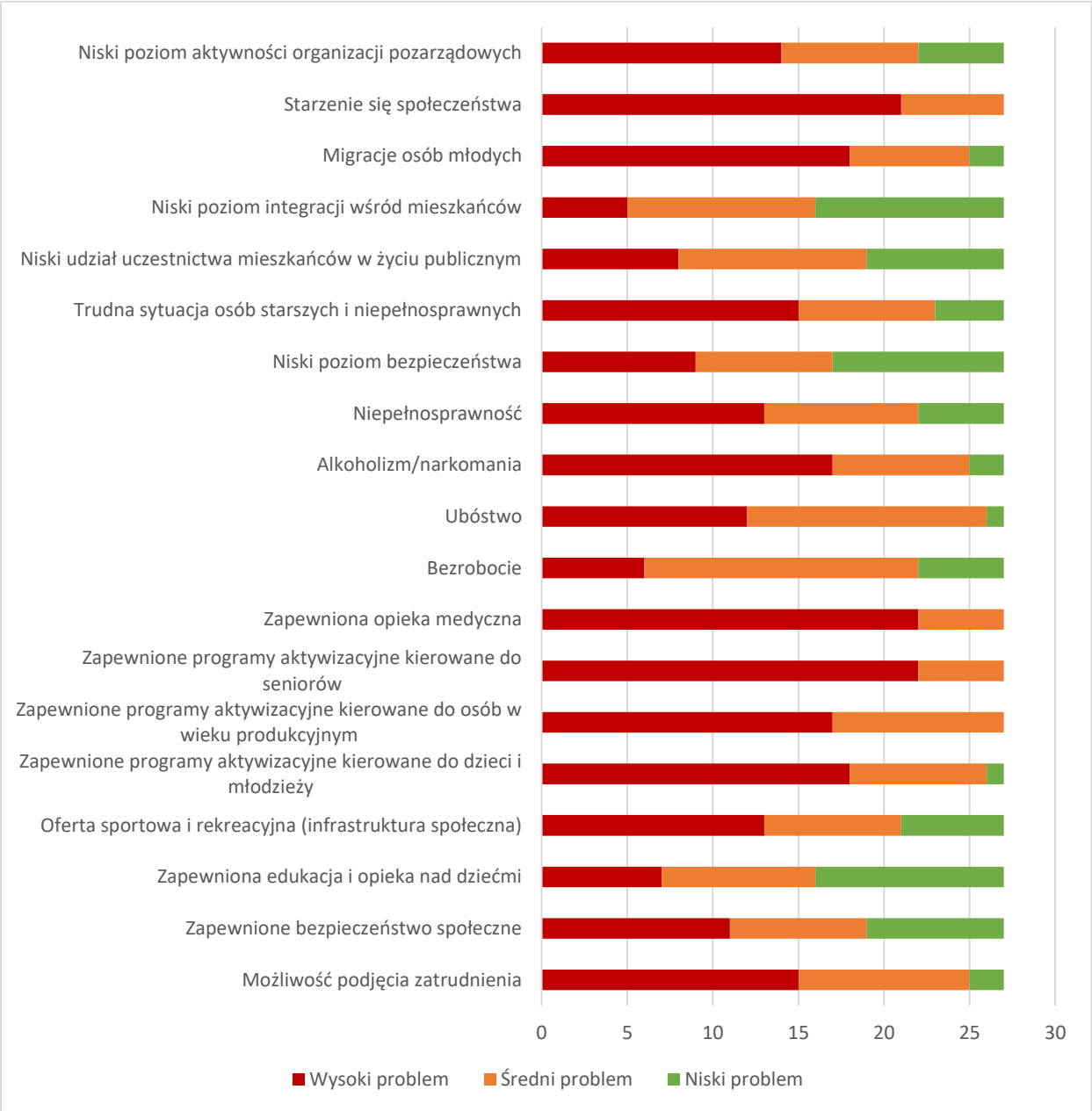
Jednostka analityczna	Wskaźnik degradacjo zabytków	Wskaźnik dostępności architektonicznej
Średnia gminy	**33,83**	**17,62**
Średnia OR	**27,92**	**18,00**
Bonin	37,50	50,00
Grzybnica	33,33	0,00
Manowo	50,00	40,00
Wyszebórz	18,75	0,00

Źródło: opracowanie własne

W ramach przeprowadzonych konsultacji wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dokonana została charakterystyka wyznaczonego obszaru pod kątem występujących deficytów i głównych problemów społeczno-gospodarczych na wyznaczonym obszarze. W ramach badań ankietowych mieszkańcy gminy Manowo wskazali, że na

wyznaczonym obszarze rewitalizacji dostrzegają przede wszystkim następujące problemy: starzenie się społeczeństwa, brak odpowiedniej opieki medycznej, niewystarczająca ilość programów aktywizujących dla mieszkańców (głównie seniorów), migracje osób młodych, trudna sytuacja osób starszych i z niepełnosprawnościami, możliwość podjęcia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, a także występowanie innych problemów społecznych, tj. alkoholizm, ubóstwo. Dostrzegalnym problemem jest również oferta sportowa i rekreacyjna, niski poziom aktywności organizacji pozarządowych.

Wykres 1 Zdiagnozowane główne problemy społeczno-gospodarcze w gminie Manowo

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy gminy Manowo podczas konsultacji wskazali także najważniejsze potrzeby rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji, które będą oddziaływały na całą gminę. Do najpilniejszych potrzeb rozwoju wskazano: poprawa dostępności do opieki medycznej, zapewnienie dostępności do ścieżek rowerowych, poprawa jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnościami, poprawa stanu technicznego dróg, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców czy poprawa dostępności do oferty kulturalno-sportowej i integracyjnej dla różnych grup mieszkańców.

Wykres 2 Zdiagnozowane główne potrzeby rozwojowe w gminie Manowo

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując przeprowadzoną diagnozę obszaru rewitalizacji, uwzględniającą uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe oraz

techniczne, należy wskazać, że wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się znaczną koncentracją różnych problemów i potrzeb, które dostrzegają mieszkańcy. Z jednej strony widoczne są potrzeby infrastrukturalne, które wpływałyby na jakość życia mieszkańców i poprawiały stan bezpieczeństwa, a z drugiej widnieją potrzeby rozwoju usług społecznych, zwrócenia uwagi na osoby starsze i zależne, działania aktywizujące mieszkańców i poprawiające ich jakość życia (programy aktywizacji osób starszych, działania na rzecz dzieci i młodzieży itp.). Szczególnie istotnym wyzwaniem społecznym w gminie Manowo jest niski poziom aktywności mieszkańców w życiu lokalnym, odpływ osób młodych oraz ograniczony rozwój przedsiębiorczości.

Zjawiska te mają swoje źródło m.in. w procesach demograficznych – obserwuje się spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Systematyczne starzenie się społeczeństwa generuje dodatkowe problemy społeczne. Jednocześnie niska aktywność mieszkańców wynika także z niedostatecznej liczby bodźców sprzyjających zaangażowaniu, takich jak odpowiednia infrastruktura społeczna, rekreacyjna i sportowa oraz brak zorganizowanych działań wspierających rozwój przedsiębiorczości.

Problemy te są widoczne na całym wyznaczonym obszarze rewitalizacji, co wskazuje na konieczność wdrażania systematycznych i długofalowych działań aktywizujących społeczność lokalną. Takie podejście pozwoli ograniczyć negatywne zjawiska społeczne, szczególnie dotykające grup o utrudnionym dostępie do aktywnych form spędzania czasu, działań profilaktycznych oraz inicjatyw rozwijających zaangażowanie obywatelskie.

Należy również podkreślić, że problemy społeczne oddziałują na inne sfery funkcjonowania obszaru. Wysoki udział osób starszych, zjawisko bezrobocia, ubóstwa oraz wynikające z nich problemy społeczne wpływają negatywnie na aktywność mieszkańców, poziom przedsiębiorczości oraz uczestnictwo w życiu publicznym. W związku z tym działania rewitalizacyjne powinny mieć charakter kompleksowy i obejmować wszystkie obszary zdegradowane. Tylko takie podejście umożliwi skuteczne przeciwdziałanie zidentyfikowanym problemom oraz ograniczenie ich rozprzestrzeniania się na pozostałe części gminy.

3.2 Lokalne potencjały obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji gminy Manowo obejmuje wybrane sołectwa, które mimo występujących problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych posiadają istotne potencjały rozwojowe mogące stanowić podstawę działań rewitalizacyjnych. Do obszaru rewitalizacji zaliczono sołectwa **Bonin, Grzybnica, Manowo oraz Wyszebórz,** które posiadają zróżnicowane zasoby i potencjały rozwojowe. Stanowią one podstawę do prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Ich wspólnym atutem jest korzystne położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Koszalina, rozwijająca się infrastruktura społeczna oraz aktywność mieszkańców i lokalnych organizacji. Odpowiednie wykorzystanie istniejących zasobów może przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia atrakcyjności osadniczej oraz rozwoju funkcji społecznych i rekreacyjnych.

Bonin

Bonin jest jedną z największych miejscowości gminy Manowo, położoną w niewielkiej odległości od Koszalina, co sprzyja rozwojowi funkcji mieszkaniowych oraz usługowych. Istotnym potencjałem miejscowości jest istniejący park, który po rewitalizacji może pełnić funkcję centralnej przestrzeni integracji mieszkańców, rekreacji oraz organizacji wydarzeń społecznych i kulturalnych.

Atutem Bonina jest również dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna, dostępność komunikacyjna oraz aktywność mieszkańców. Potencjał rozwojowy miejscowości związany jest także z możliwością tworzenia nowych terenów rekreacyjnych, poprawą jakości przestrzeni publicznych oraz wykorzystaniem walorów przyrodniczych do rozwoju edukacji ekologicznej i aktywnego wypoczynku.

Manowo

Manowo, jako siedziba władz gminy, pełni funkcję administracyjnego i społecznego centrum gminy. Koncentracja instytucji publicznych, placówek oświatowych oraz usług stanowi istotny potencjał dla rozwoju usług społecznych oraz aktywizacji mieszkańców.

Dużym atutem miejscowości jest możliwość rozwoju Centrum Usług Społecznych, które może integrować działania różnych instytucji oraz organizacji działających na rzecz mieszkańców. Potencjał rozwojowy stanowią również tereny umożliwiające rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej, tworzenie miejsc integracji międzypokoleniowej oraz organizację

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

wydarzeń społecznych. Bliskość Koszalina zwiększa atrakcyjność osiedleńczą miejscowości i sprzyja napływowi nowych mieszkańców.

Grzybnica

Grzybnica dysponuje znacznym potencjałem wynikającym z walorów przyrodniczych, spokojnego charakteru miejscowości oraz silnych więzi społecznych mieszkańców. Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej może znacząco zwiększyć atrakcyjność miejscowości i stworzyć warunki do aktywizacji dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Istotnym potencjałem jest możliwość stworzenia lokalnego centrum aktywności społecznej wokół nowoczesnej infrastruktury rekreacyjnej. Miejscowość posiada warunki do organizacji wydarzeń integracyjnych, sportowych i kulturalnych, a rozwój przestrzeni publicznych może sprzyjać wzmacnianiu kapitału społecznego oraz poprawie jakości życia mieszkańców.

Wyszebórz

Wyszebórz posiada potencjał wynikający z kameralnego charakteru miejscowości oraz aktywności lokalnej społeczności. Istotnym kierunkiem rozwoju jest stworzenie nowoczesnej świetlicy wiejskiej, która stanie się centrum życia społecznego, kulturalnego i edukacyjnego mieszkańców.

Miejscowość dysponuje korzystnymi warunkami do rozwoju inicjatyw oddolnych, działalności organizacji pozarządowych oraz integracji mieszkańców. Walory krajobrazowe i otaczające tereny zielone sprzyjają rozwojowi rekreacji, edukacji przyrodniczej oraz organizacji wydarzeń plenerowych. Powstanie nowoczesnej infrastruktury społecznej pozwoli zwiększyć aktywność mieszkańców, ograniczyć zjawisko wykluczenia społecznego oraz stworzyć miejsce służące budowaniu więzi międzyludzkich.

Wspólne potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji

Miejscowości Bonin, Manowo, Grzybnica i Wyszebórz łączy szereg wspólnych atutów, które mogą stanowić podstawę skutecznych działań rewitalizacyjnych:

- korzystne położenie w sąsiedztwie miasta Koszalin oraz dobra dostępność komunikacyjna;
- wysoki potencjał rozwoju funkcji mieszkaniowej i osiedleńczej;
- aktywność mieszkańców oraz funkcjonowanie organizacji społecznych i sołectw;
- dostępność terenów umożliwiających rozwój przestrzeni publicznych, rekreacyjnych i sportowych;

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

- znaczące walory przyrodnicze i krajobrazowe sprzyjające rozwojowi zielonej infrastruktury oraz rekreacji;
- możliwość rozwoju usług społecznych i tworzenia miejsc integracji lokalnej;
- potencjał do organizacji wydarzeń społecznych, kulturalnych, edukacyjnych i sportowych;
- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na przedsięwzięcia rewitalizacyjne i rozwój infrastruktury społecznej.

Wykorzystanie wskazanych potencjałów pozwoli na ograniczenie zjawisk kryzysowych występujących na obszarze rewitalizacji, zwiększenie aktywności mieszkańców, poprawę jakości przestrzeni publicznych oraz budowę silnego kapitału społecznego, co stanowi podstawowy cel procesu rewitalizacji.

3.3 Skala potrzeb rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji obejmujący miejscowości Bonin, Manowo, Grzybnica i Wyszebórz charakteryzuje się zróżnicowaną skalą potrzeb rewitalizacyjnych, wynikających zarówno z problemów społecznych, jak i przestrzenno-funkcjonalnych. Przeprowadzona diagnoza wskazuje na konieczność podjęcia kompleksowych działań, które pozwolą ograniczyć zjawiska kryzysowe oraz stworzyć warunki do trwałego rozwoju społecznego i poprawy jakości życia mieszkańców.

Największe potrzeby dotyczą sfery społecznej, w której zauważalna jest potrzeba wzmacniania aktywności mieszkańców, integracji międzypokoleniowej oraz rozwoju współpracy pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi. Na obszarze rewitalizacji występuje ograniczona liczba miejsc sprzyjających budowaniu relacji społecznych i realizacji oddolnych inicjatyw obywatelskich, co wpływa na osłabienie kapitału społecznego.

Istotnym wyzwaniem pozostaje również stan infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznych. Część istniejących obiektów wymaga modernizacji oraz dostosowania do współczesnych standardów funkcjonalnych i dostępności. Dotyczy to zarówno budynków pełniących funkcje społeczne, jak i terenów rekreacyjnych oraz miejsc spotkań mieszkańców. Niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych ogranicza możliwości organizacji wydarzeń lokalnych, prowadzenia działań aktywizacyjnych oraz rozwoju życia społecznego.

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

Znaczna skala potrzeb występuje także w zakresie rozwoju infrastruktury rekreacyjnej i sportowej. Brakuje nowoczesnych, ogólnodostępnych miejsc umożliwiających aktywny wypoczynek dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów. Istniejące place zabaw oraz tereny rekreacyjne wymagają modernizacji i rozbudowy, aby mogły pełnić funkcję lokalnych centrów aktywności.

Ważnym aspektem jest również poprawa dostępności przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami. Konieczne jest usuwanie barier architektonicznych, stosowanie zasad projektowania uniwersalnego oraz tworzenie infrastruktury dostępnej dla wszystkich mieszkańców.

4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Po zakończeniu procesu rewitalizacji obszar obejmujący miejscowości Bonin, Manowo, Grzybnica i Wyszebórz staną się atrakcyjną, bezpieczną i funkcjonalną przestrzenią sprzyjającą integracji społecznej, aktywności mieszkańców oraz wysokiej jakości życia. Odnowione przestrzenie publiczne i rozwinięta infrastruktura społeczna będą odpowiadały na potrzeby wszystkich grup mieszkańców – dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami.

Zrewitalizowany Park Pokoleń w Boninie stanie się miejscem codziennych spotkań, rekreacji i wypoczynku, integrującym mieszkańców oraz umożliwiającym organizację wydarzeń społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. W Manowie nowoczesne Centrum Usług Społecznych wraz z Międzypokoleniową Strefą Rekreacji będzie pełnić funkcję lokalnego centrum aktywności, zapewniając dostęp do usług społecznych oraz tworząc przestrzeń sprzyjającą budowaniu relacji i aktywności obywatelskiej. W Grzybnicy powstanie nowoczesne centrum sportowo-rekreacyjne, zachęcające mieszkańców do aktywności fizycznej i wspólnego spędzania czasu, natomiast świetlica wiejska w Wyszeborzu stanie się miejscem integracji społeczności, edukacji oraz rozwoju lokalnych inicjatyw.

Realizacja projektu „Akademia Sąsiedzka” przyczyni się do odbudowy i wzmocnienia więzi społecznych, zwiększenia zaangażowania mieszkańców w życie lokalnej społeczności oraz rozwoju współpracy pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i samorządem.

Społeczność lokalna będzie bardziej aktywna, zintegrowana i gotowa do wspólnego podejmowania działań na rzecz rozwoju swoich miejscowości.

Obszar rewitalizacji będzie charakteryzował się wysoką jakością przestrzeni publicznych, dostępnością infrastruktury dla wszystkich użytkowników oraz bogatą ofertą społeczną, rekreacyjną i edukacyjną. Dzięki kompleksowym działaniom rewitalizacyjnym nastąpi ograniczenie zjawisk wykluczenia społecznego, wzrost aktywności obywatelskiej oraz poprawa estetyki i funkcjonalności miejscowości.

W efekcie rewitalizacji Bonin, Manowo, Grzybnica i Wyszebórz staną się miejscowościami przyjaznymi mieszkańcom, wykorzystującymi swój potencjał społeczny i przestrzenny, tworzącymi warunki do aktywnego życia, współpracy oraz zrównoważonego rozwoju. Rewitalizacja przyczyni się do trwałego ożywienia obszaru, wzrostu jego atrakcyjności oraz budowy silnej, zintegrowanej i odpowiedzialnej społeczności lokalnej.

WIZJA ROZWOJU GMINY MANOWO

Gmina Manowo to nowoczesna, zintegrowana i przyjazna mieszkańcom gmina, oferująca wysoką jakość życia, dostępne usługi społeczne oraz atrakcyjne przestrzenie publiczne. Wykorzystując swoje walory przyrodnicze, potencjał społeczny i dogodne położenie, tworzy warunki do aktywności mieszkańców, rozwoju lokalnych inicjatyw oraz zrównoważonego rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego.

5. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Cele rewitalizacji zostały wyznaczone w oparciu o wyniki diagnozy obszaru rewitalizacji, zidentyfikowane problemy oraz potencjały rozwojowe miejscowości Bonin, Manowo, Grzybnica i Wyszebórz. Stanowią one odpowiedź na zjawiska kryzysowe występujące przede wszystkim w sferze społecznej, uzupełnionej problemami przestrzenno-funkcjonalnymi, technicznymi i środowiskowymi.

Przyjęte cele wyznaczają kierunek kompleksowych działań rewitalizacyjnych, których realizacja będzie prowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców, wzrostu aktywności społecznej, rozwoju usług społecznych oraz odnowy i lepszego wykorzystania przestrzeni publicznych. Ich osiągnięcie będzie możliwe dzięki realizacji wzajemnie uzupełniających się przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych, angażujących mieszkańców, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji.

Schemat 1 Cele strategiczne

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczone kierunki działań tworzą spójne ramy dla realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji i koncentrują się na wzmacnianiu kapitału społecznego, poprawie dostępności i funkcjonalności infrastruktury publicznej, tworzeniu atrakcyjnych miejsc integracji oraz wspieraniu aktywności mieszkańców. Ich realizacja przyczyni się do trwałego wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków dla zrównoważonego rozwoju gminy Manowo.

6. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Poniżej zaprezentowano podstawowe projekty rewitalizacyjne oraz projekt uzupełniający.

6.1 Podstawowe projekty rewitalizacyjne

Tabela 9 Podstawowe projekty rewitalizacyjne

Nazwa projektu: P1 Park Pokoleń – rewitalizacja parku w Boninie
Opis projektu
Projekt zakłada kompleksową rewitalizację parku w miejscowości Bonin, mającą na celu przywrócenie jego funkcji społecznych, rekreacyjnych, przyrodniczych i estetycznych. Obecnie teren parku nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału z uwagi na zdegradowaną infrastrukturę, niewystarczające wyposażenie oraz ograniczoną dostępność dla mieszkańców. Planowane działania pozwolą stworzyć nowoczesną, bezpieczną i ogólnodostępną przestrzeń sprzyjającą integracji społecznej oraz aktywnemu spędzaniu czasu wolnego przez osoby w każdym wieku. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni publicznej, zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców, wzmocnienia integracji międzypokoleniowej oraz ochrony i lepszego wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych. Rewitalizacja terenów zieleni stanowi istotny element odnowy zdegradowanych przestrzeni publicznych, wpływając na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności miejscowości. **Obszar rewitalizacji** **Działka nr 5/8**
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu
Park w Boninie, będący jedną z nielicznych ogólnodostępnych przestrzeni publicznych w miejscowości, znajduje się w stanie wymagającym kompleksowej rewitalizacji. Zdegradowana infrastruktura, zużyte elementy małej architektury, niewystarczające oświetlenie oraz brak atrakcyjnej i funkcjonalnej oferty rekreacyjnej sprawiają, że teren nie spełnia obecnie swojej roli jako miejsca integracji i aktywności mieszkańców. Przestrzeń jest wykorzystywana w ograniczonym stopniu, co wpływa na zmniejszenie liczby kontaktów społecznych oraz ogranicza możliwości organizacji wydarzeń lokalnych i międzypokoleniowych. Istotnym problemem jest również niedobór bezpiecznych i dostępnych terenów rekreacyjnych przeznaczonych dla różnych grup wiekowych – dzieci, młodzieży, osób dorosłych oraz seniorów. Brakuje miejsc sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi, integracji społecznej oraz budowaniu więzi sąsiedzkich. Niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni ogranicza także potencjał przyrodniczy i krajobrazowy

parku, który mógłby pełnić funkcję lokalnego centrum aktywności oraz edukacji ekologicznej.
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Manowo
Potencjalni partnerzy
Instytucje kultury, placówki oświatowe, Radni i Rady Sołeckie, organizacje pozarządowe.
Cel i oddziaływanie projektu
Celem projektu jest kompleksowa rewitalizacja parku w Boninie poprzez przywrócenie jego funkcji społecznych, rekreacyjnych, przyrodniczych i estetycznych oraz stworzenie nowoczesnej, bezpiecznej i ogólnodostępnej przestrzeni publicznej służącej integracji mieszkańców, aktywnemu spędzaniu czasu wolnego oraz budowaniu więzi społecznych. **Cel strategiczny 1: Ożywienie i poprawa jakości przestrzeni publicznych poprzez tworzenie atrakcyjnych, bezpiecznych i dostępnych miejsc sprzyjających integracji społecznej, rekreacji oraz ochronie środowiska.** **Oddziaływanie projektu:** ☒sfera społeczna ☒strefa gospodarcza ☒strefa przestrzenno-funkcjonalna ☐strefa środowiskowa ☐strefa techniczna
Zakres realizowanych zadań
W ramach zadania planuje się: 1. Opracowanie dokumentacji projektowej oraz uzyskanie niezbędnych decyzji administracyjnych. 2. Przeprowadzenie prac porządkowych i przygotowanie terenu pod inwestycję. 3. Rewitalizacja i pielęgnacja istniejącego drzewostanu oraz wykonanie nowych nasadzeń drzew, krzewów i roślin ozdobnych. 4. Budowa i modernizacja ciągów pieszych, alejek spacerowych oraz utwardzonych ścieżek. 5. Montaż nowego oświetlenia parkowego zwiększającego bezpieczeństwo użytkowników. 6. Instalacja elementów małej architektury, w tym ławek, koszy na odpady, stojaków rowerowych, leżaków parkowych oraz stołów piknikowych. 7. Utworzenie stref wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców. 8. Budowa ogólnodostępnej siłowni plenerowej oraz strefy aktywności fizycznej. 9. Wykonanie ogrodu sensorycznego lub ścieżki edukacyjno-przyrodniczej.

10. Budowa altany lub zadaszonego miejsca spotkań służącego organizacji wydarzeń lokalnych.
11. Utworzenie niewielkiej przestrzeni do organizacji wydarzeń plenerowych, spotkań integracyjnych i działań kulturalnych.
12. Wykonanie elementów poprawiających retencję wód opadowych oraz zwiększających odporność parku na skutki zmian klimatu (np. ogrody deszczowe, niecki retencyjne).
13. Zapewnienie pełnej dostępności przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami poprzez likwidację barier architektonicznych i zastosowanie zasad uniwersalnego projektowania.
14. Montaż monitoringu wizyjnego lub innych elementów poprawiających bezpieczeństwo użytkowników.
15. Wykonanie oznakowania oraz tablic informacyjnych i edukacyjnych dotyczących walorów przyrodniczych i historycznych parku.
16. Zagospodarowanie terenów zielonych wraz z wykonaniem trawników i rabat kwiatowych.
17. Przeprowadzenie działań promujących wykorzystanie odnowionej przestrzeni przez mieszkańców, w tym organizacja wydarzenia inaugurującego funkcjonowanie „Parku Pokoleń”.

Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Projekt zostanie zrealizowany zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego oraz standardami dostępności określonymi w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W ramach przedsięwzięcia planuje się następujące działania:

- wykonanie utwardzonych, antypoślizgowych i bezprogowych ciągów pieszych umożliwiających swobodne poruszanie się osobom poruszającym się na wózkach oraz osobom z ograniczoną mobilnością;
- likwidację barier architektonicznych na terenie parku poprzez zapewnienie odpowiednich szerokości alejek, łagodnych spadków oraz dostępnych wejść;
- montaż ławek z podłokietnikami i oparciami, ułatwiających korzystanie osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami;
- zastosowanie elementów małej architektury dostępnych dla wszystkich użytkowników, w tym koszy na odpady, stołów piknikowych oraz stojaków rowerowych zlokalizowanych przy dostępnych ciągach komunikacyjnych;
- montaż tablic informacyjnych z czytelną grafiką i odpowiednim kontrastem, ułatwiających orientację osobom z ograniczeniami wzroku;
- zastosowanie elementów sensorycznych, takich jak zróżnicowane faktury nawierzchni, nasadzenia roślin o walorach zapachowych oraz urządzenia wspierające integrację sensoryczną;
- zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc odpoczynku rozmieszczonych w regularnych odstępach na terenie parku;

- dostosowanie przestrzeni rekreacyjnej do korzystania przez osoby w różnym wieku i o różnych możliwościach funkcjonalnych, zgodnie z zasadą równego dostępu;
- uwzględnienie potrzeb opiekunów dzieci, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami podczas projektowania przestrzeni i jej wyposażenia.

Prognozowane rezultaty i wskaźniki produktu

Planowane rezultaty:

- poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej;
- zwiększenie dostępności terenów rekreacyjnych dla mieszkańców wszystkich grup wiekowych;
- wzrost aktywności społecznej oraz integracji lokalnej społeczności;
- poprawa bezpieczeństwa i komfortu korzystania z parku;
- zwiększenie liczby organizowanych wydarzeń społecznych, edukacyjnych i kulturalnych;
- poprawa stanu zieleni oraz zwiększenie bioróżnorodności na terenie parku;
- podniesienie atrakcyjności Bonina jako miejsca zamieszkania i wypoczynku.

Wskaźnik produktu	Wartość produktu	Sposób oceny i źródło danych
Liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych	1 szt.	Sprawozdanie Urzędu Gminy Manowo, sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych gminy
Powierzchnia zrewitalizowanego parku	> 1,5 ha	
Długość wybudowanych lub zmodernizowanych alejek	>2 km	
Liczba zamontowanych elementów małej architektury	>20 szt.	
Liczba nowych punktów oświetleniowych	>15 szt.	
Liczba utworzonych stref rekreacyjnych	>3 szt.	
Liczba nasadzonych drzew i krzewów	>50 szt.	
Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów rekreacyjnych (np. siłownia plenerowa, altana)	2 szt.	
Liczba tablic edukacyjnych i informacyjnych	>4 szt.	

Ramy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania
2026-2032	4 mln	• Środki unijne • Środki własne • Programy rządowe

Nazwa projektu: P2 Centrum Aktywności Społecznej w Manowie oraz Międzypokoleniowa Strefa Rekreacji
Opis projektu
Projekt zakłada kompleksową rewitalizację przestrzeni publicznej w centrum Manowa poprzez modernizację budynku Urzędu Gminy z przeznaczeniem na **Centrum Usług Społecznych** oraz modernizację istniejącego placu zabaw wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia na **Międzypokoleniową Strefę Rekreacji**. Celem przedsięwzięcia jest stworzenie nowoczesnej, funkcjonalnej i dostępnej przestrzeni, która będzie sprzyjała integracji mieszkańców, rozwojowi usług społecznych oraz aktywnemu spędzaniu czasu przez osoby w każdym wieku. W ramach projektu planowana jest przebudowa i modernizacja budynku Urzędu Gminy wraz z dostosowaniem go do pełnienia funkcji **Centrum Usług Społecznych**. Powstaną nowoczesne i dostępne pomieszczenia przeznaczone do świadczenia usług społecznych, poradnictwa specjalistycznego, wsparcia rodzin, organizacji spotkań, warsztatów, szkoleń oraz działań aktywizujących mieszkańców. Obiekt zostanie wyposażony w niezbędną infrastrukturę techniczną oraz rozwiązania poprawiające jego efektywność energetyczną i dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Integralnym elementem przedsięwzięcia będzie modernizacja placu zabaw oraz zagospodarowanie przyległego terenu poprzez utworzenie Międzypokoleniowej Strefy Rekreacji. Zakres inwestycji obejmie wymianę i rozbudowę urządzeń zabawowych, wykonanie bezpiecznej nawierzchni, montaż elementów małej architektury, budowę siłowni plenerowej, strefy wypoczynku z ławkami i altaną, wykonanie nowych ciągów pieszych, oświetlenia oraz nasadzeń zieleni. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia dostępności i jakości usług społecznych świadczonych na rzecz mieszkańców, stworzenia warunków do aktywizacji i integracji społeczności lokalnej oraz poprawy jakości przestrzeni publicznej. Powstanie wielofunkcyjne miejsce sprzyjające budowaniu więzi sąsiedzkich, rozwojowi aktywności obywatelskiej oraz organizacji wydarzeń społecznych, edukacyjnych i rekreacyjnych. Projekt wpisuje się w cele rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzmacnianie kapitału społecznego oraz ożywienie zdegradowanej przestrzeni publicznej w centrum Manowa.

Obszar rewitalizacji
Działka nr 239/2
Działka nr 245/4

Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu

Na obszarze objętym rewitalizacją w Manowie zidentyfikowano problemy związane z ograniczoną dostępnością infrastruktury społecznej oraz niewystarczającą liczbą miejsc sprzyjających integracji i aktywności mieszkańców. Obecny budynek Urzędu Gminy nie jest w pełni przystosowany do realizacji nowoczesnych usług społecznych, co ogranicza możliwość prowadzenia działań z zakresu wsparcia rodzin, aktywizacji mieszkańców, poradnictwa, edukacji oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi inicjatywami społecznymi.
Jednocześnie istniejący plac zabaw wymaga modernizacji z uwagi na zużycie urządzeń, ograniczoną funkcjonalność oraz brak infrastruktury umożliwiającej wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców różnych grup wiekowych. W przestrzeni publicznej brakuje miejsc integracji międzypokoleniowej, rekreacji oraz aktywności fizycznej, co ogranicza możliwość budowania relacji sąsiedzkich, organizacji wydarzeń lokalnych oraz wzmacniania kapitału społecznego.
Niedostatecznie zagospodarowana przestrzeń publiczna wpływa również na obniżenie atrakcyjności centrum miejscowości oraz ogranicza wykorzystanie jego potencjału społecznego. Problemem jest także niewystarczająca dostępność infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin z małymi dziećmi.

Nazwa wnioskodawcy

Gmina Manowo

Potencjalni partnerzy

Instytucje kultury, placówki oświatowe, Radni i Rady Sołeckie, organizacje pozarządowe.

Cel i oddziaływanie projektu

Celem projektu jest kompleksowa rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum Manowa poprzez utworzenie Centrum Usług Społecznych oraz Międzypokoleniowej Strefy Rekreacji, służących zwiększeniu dostępności usług społecznych, integracji mieszkańców oraz poprawie jakości życia lokalnej społeczności.

Cel strategiczny 2: Rozwój usług społecznych oraz infrastruktury integracyjnej wspierającej aktywność mieszkańców, budowanie kapitału społecznego i poprawę jakości życia.

Oddziaływanie projektu:

☒sfera społeczna

☒strefa gospodarcza ☒strefa przestrzenno-funkcjonalna ☐strefa środowiskowa ☒strefa techniczna
Zakres realizowanych zadań
W ramach zadania planuje się: 1. Opracowanie dokumentacji projektowej oraz uzyskanie wymaganych decyzji i pozwoleń. 2. Przebudowa i modernizacja budynku Urzędu Gminy wraz z dostosowaniem go do funkcji Centrum Usług Społecznych. 3. Przebudowa układu funkcjonalnego pomieszczeń oraz wykonanie niezbędnych robót budowlanych i instalacyjnych. 4. Modernizacja instalacji elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, grzewczej i teleinformatycznej. 5. Poprawa efektywności energetycznej budynku, w tym wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz modernizacja systemów grzewczych i oświetlenia (w zależności od potrzeb). 6. Wyposażenie Centrum Usług Społecznych w meble, sprzęt komputerowy oraz wyposażenie niezbędne do prowadzenia usług społecznych, poradnictwa, spotkań i warsztatów. 7. Dostosowanie budynku do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami poprzez likwidację barier architektonicznych. 8. Modernizacja istniejącego placu zabaw, obejmująca wymianę wyeksploatowanych urządzeń oraz montaż nowych urządzeń zabawowych. 9. Wykonanie bezpiecznej nawierzchni na placu zabaw. 10. Budowa Międzypokoleniowej Strefy Rekreacji, obejmującej: • siłownię plenerową, • strefę wypoczynku z ławkami i stołami, • altanę lub wiatę rekreacyjną, • miejsce spotkań mieszkańców. 11. Budowa lub modernizacja ciągów pieszych oraz dojść do obiektów. 12. Montaż energooszczędnego oświetlenia terenu. 13. Montaż elementów małej architektury, w tym ławek, koszy na odpady, stojaków rowerowych oraz tablic informacyjnych. 14. Zagospodarowanie terenów zielonych poprzez wykonanie nowych nasadzeń drzew, krzewów i roślin ozdobnych oraz założenie trawników. 15. Zagospodarowanie przestrzeni umożliwiającej organizację wydarzeń społecznych, integracyjnych, edukacyjnych i rekreacyjnych.

16. Przeprowadzenie działań informacyjno-promocyjnych związanych z realizacją projektu oraz inauguracją funkcjonowania Centrum Usług Społecznych i Międzypokoleniowej Strefy Rekreacji.

Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach projektu planuje się:

- likwidację barier architektonicznych w budynku Centrum Usług Społecznych poprzez zapewnienie bezprogowych wejść, odpowiedniej szerokości ciągów komunikacyjnych oraz dostosowanie pomieszczeń do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością;
- dostosowanie sanitariatów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- montaż poręczy, oznaczeń kierunkowych oraz elementów ułatwiających poruszanie się po budynku;
- zapewnienie odpowiedniego oświetlenia wewnątrz budynku oraz na terenie objętym inwestycją, zwiększającego bezpieczeństwo i komfort użytkowników;
- wykonanie utwardzonych, antypoślizgowych ciągów pieszych prowadzących do budynku oraz strefy rekreacyjnej;
- modernizację placu zabaw z zastosowaniem urządzeń umożliwiających korzystanie z nich przez dzieci o zróżnicowanych możliwościach psychofizycznych;
- wyposażenie Międzypokoleniowej Strefy Rekreacji w ławki z oparciami i podłokietnikami, stoły rekreacyjne oraz miejsca odpoczynku rozmieszczone w dogodnych odległościach;
- zastosowanie czytelnego i kontrastowego oznakowania ułatwiającego orientację w przestrzeni osobom z ograniczeniami wzroku;
- zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami w bezpośrednim sąsiedztwie obiektu;
- uwzględnienie potrzeb osób starszych, rodzin z małymi dziećmi oraz osób z czasowo ograniczoną mobilnością podczas projektowania przestrzeni i wyposażenia;
- zapewnienie dostępności cyfrowej materiałów informacyjnych i promocyjnych dotyczących funkcjonowania Centrum Usług Społecznych, zgodnie z obowiązującymi standardami.

Prognozowane rezultaty i wskaźniki produktu

Planowane rezultaty:

- zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych świadczonych na rzecz mieszkańców;
- poprawę jakości oraz funkcjonalności przestrzeni publicznej;
- wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców;
- rozwój integracji międzypokoleniowej oraz budowanie więzi lokalnych;

<table>
<tr><td colspan="4">

zwiększenie liczby inicjatyw społecznych, edukacyjnych i kulturalnych realizowanych na terenie gminy;
poprawę bezpieczeństwa i dostępności infrastruktury publicznej;
wzrost atrakcyjności centrum Manowa jako miejsca przyjaznego mieszkańcom.

</td></tr>
<tr><td>Wskaźnik produktu</td><td>Wartość produktu</td><td colspan="2">Sposób oceny i źródło danych</td></tr>
<tr><td>Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej</td><td>1 szt.</td><td colspan="2" rowspan="10">Sprawozdanie Urzędu Gminy Manowo, sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych gminy</td></tr>
<tr><td>Liczba utworzonych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej</td><td>1 szt.</td></tr>
<tr><td>Powierzchnia zmodernizowanego budynku Centrum Usług Społecznych</td><td>>500m</td></tr>
<tr><td>Liczba zmodernizowanych placów zabaw</td><td>1 szt.</td></tr>
<tr><td>Liczba utworzonych stref rekreacyjnych</td><td>1 szt.</td></tr>
<tr><td>Liczba zamontowanych urządzeń zabawowych</td><td>>10 szt.</td></tr>
<tr><td>Liczba urządzeń siłowni plenerowej</td><td>>7 szt.</td></tr>
<tr><td>Liczba elementów małej architektury (ławki, kosze, stojaki, altana itp.)</td><td>>15 szt.</td></tr>
<tr><td>Liczba nowych punktów oświetleniowych</td><td>>5 szt.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ramy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych</td></tr>
<tr><td>Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia</td><td>Szacunkowa wartość przedsięwzięcia</td><td colspan="2">Możliwe źródła finansowania</td></tr>
<tr><td>2026-2032</td><td>3 mln</td><td colspan="2">• Środki unijne
• Środki własne
• Programy rządowe</td></tr>
</table>

Nazwa projektu: P3 Sportowa Grzybnica – Centrum Aktywności Lokalnej
Opis projektu
Projekt zakłada kompleksową rewitalizację przestrzeni publicznej w miejscowości Grzybnica poprzez **modernizację istniejącego placu zabaw oraz budowę ogólnodostępnego terenu sportowo-rekreacyjnego**, który stanie się lokalnym centrum aktywności, integracji i rekreacji mieszkańców. Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie nowoczesnej, bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni odpowiadającej na potrzeby dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów. Powstałe **Centrum Aktywności Lokalnej** będzie pełnić funkcję miejsca integracji społecznej, aktywizacji mieszkańców oraz organizacji wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych. Inwestycja stworzy warunki do prowadzenia zajęć ruchowych, spotkań mieszkańców oraz inicjatyw realizowanych przez lokalne organizacje i grupy nieformalne. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni publicznej, zwiększenia dostępności infrastruktury rekreacyjnej i sportowej oraz wzrostu aktywności społecznej mieszkańców Grzybnicy. Przedsięwzięcie będzie sprzyjać integracji międzypokoleniowej, promocji zdrowego stylu życia oraz budowaniu silniejszych więzi społecznych, jednocześnie ograniczając negatywne skutki degradacji przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji. **Obszar rewitalizacji** **Działka nr 7/7**
Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu
Miejscowość Grzybnica dysponuje ograniczoną liczbą ogólnodostępnych przestrzeni przeznaczonych do aktywnego spędzania czasu wolnego, integracji mieszkańców oraz organizacji wydarzeń lokalnych. Istniejący plac zabaw jest częściowo wyeksploatowany i nie odpowiada współczesnym standardom bezpieczeństwa oraz oczekiwaniom użytkowników. Brakuje również infrastruktury sportowo-rekreacyjnej umożliwiającej aktywność fizyczną młodzieży, osób dorosłych i seniorów, co ogranicza możliwości wspólnego spędzania czasu i budowania relacji społecznych. Niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznej wpływa na niską aktywność społeczną mieszkańców oraz ogranicza rozwój inicjatyw lokalnych. Brak atrakcyjnych miejsc spotkań sprzyja osłabieniu więzi sąsiedzkich, zmniejsza możliwości organizacji wydarzeń integracyjnych i rekreacyjnych oraz ogranicza ofertę spędzania wolnego czasu na terenie miejscowości. Problem ten jest szczególnie istotny dla dzieci i młodzieży, które mają ograniczony dostęp do bezpiecznej infrastruktury rekreacyjnej, a także dla osób starszych, dla których brakuje przestrzeni sprzyjających aktywności i integracji. Dodatkowym wyzwaniem jest niewystarczająca dostępność przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, co utrudnia pełne korzystanie z istniejącej infrastruktury przez osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze oraz rodziny z małymi dziećmi.
Nazwa wnioskodawcy

Gmina Manowo
Potencjalni partnerzy
Instytucje kultury, placówki oświatowe, Radni i Rady Sołeckie, organizacje pozarządowe.
Cel i oddziaływanie projektu
Celem projektu jest kompleksowa rewitalizacja przestrzeni publicznej w Grzybnicy poprzez **modernizację placu zabaw oraz budowę ogólnodostępnego terenu sportowo-rekreacyjnego**, służącego zwiększeniu aktywności społecznej mieszkańców, poprawie jakości życia oraz stworzeniu nowoczesnego miejsca integracji i rekreacji dla wszystkich grup wiekowych. **Cel strategiczny 3: Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i społecznej sprzyjającej aktywizacji mieszkańców, integracji międzypokoleniowej oraz zdrowemu stylowi życia.** **Oddziaływanie projektu:** ☒sfera społeczna ☐strefa gospodarcza ☒strefa przestrzenno-funkcjonalna ☐strefa środowiskowa ☐strefa techniczna
Zakres realizowanych zadań
W ramach projektu planuje się: 1. Opracowanie dokumentacji projektowej oraz uzyskanie niezbędnych decyzji administracyjnych. 2. Przygotowanie i uporządkowanie terenu przeznaczonego pod realizację inwestycji. 3. Modernizacja istniejącego placu zabaw poprzez demontaż zużytych urządzeń oraz montaż nowych urządzeń zabawowych dostosowanych do różnych grup wiekowych. 4. Wykonanie bezpiecznej, amortyzującej nawierzchni na placu zabaw. 5. Budowa ogólnodostępnego terenu sportowo-rekreacyjnego. 6. Montaż urządzeń siłowni plenerowej oraz elementów do ćwiczeń i aktywności fizycznej. 7. Budowa wielofunkcyjnej strefy rekreacyjnej umożliwiającej organizację zajęć sportowych, integracyjnych i wydarzeń lokalnych. 8. Budowa altany lub wiaty rekreacyjnej pełniącej funkcję miejsca spotkań mieszkańców. 9. Wykonanie ciągów pieszych oraz dojść zapewniających bezpieczną komunikację na terenie inwestycji.

10. Montaż energooszczędnego oświetlenia terenu.
11. Montaż elementów małej architektury, w tym ławek, koszy na odpady, stojaków rowerowych oraz stołów rekreacyjnych.
12. Zagospodarowanie terenów zielonych poprzez wykonanie nowych nasadzeń drzew, krzewów i roślin ozdobnych oraz założenie trawników.
13. Wykonanie monitoringu wizyjnego lub innych rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo użytkowników.
14. Budowa ogrodzenia lub elementów porządkujących przestrzeń, jeśli będzie to uzasadnione zakresem inwestycji.
15. Wykonanie tablic informacyjnych i regulaminowych oraz oznakowania terenu.
16. Dostosowanie całej infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.
17. Przeprowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych związanych z realizacją projektu oraz organizacja wydarzenia inaugurującego funkcjonowanie Centrum Aktywności Lokalnej.

Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach projektu planuje się realizację następujących działań:

- wykonanie utwardzonych, bezprogowych i antypoślizgowych ciągów pieszych zapewniających wygodny dostęp do wszystkich stref obiektu;
- likwidację barier architektonicznych oraz zapewnienie swobodnego poruszania się osobom poruszającym się na wózkach, osobom starszym oraz rodzicom z wózkami dziecięcymi;
- zastosowanie urządzeń zabawowych uwzględniających potrzeby dzieci o zróżnicowanych możliwościach psychofizycznych, w tym elementów integracyjnych;
- wyposażenie terenu w ławki z oparciami i podłokietnikami, rozmieszczone w regularnych odstępach, umożliwiające odpoczynek osobom starszym i osobom z ograniczoną mobilnością;
- montaż elementów małej architektury dostępnych dla wszystkich użytkowników, w tym stołów rekreacyjnych, koszy na odpady i stojaków rowerowych;
- wykonanie odpowiedniego oświetlenia zwiększającego bezpieczeństwo korzystania z obiektu po zmroku;
- zastosowanie czytelnego i kontrastowego oznakowania oraz tablic informacyjnych ułatwiających orientację w przestrzeni;
- zapewnienie odpowiedniej szerokości dojść i przestrzeni manewrowych umożliwiających swobodne przemieszczanie się osobom z niepełnosprawnościami;
- zagospodarowanie stref wypoczynku w sposób umożliwiający wspólne korzystanie z infrastruktury przez osoby w różnym wieku i o różnych potrzebach;
- uwzględnienie w projekcie rozwiązań sprzyjających bezpieczeństwu użytkowników, w tym monitoringu, odpowiedniego oświetlenia oraz ergonomicznego rozmieszczenia urządzeń rekreacyjnych.

Prognozowane rezultaty i wskaźniki produktu

Planowane rezultaty:

- poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej poprzez modernizację placu zabaw oraz budowę nowoczesnego terenu sportowo-rekreacyjnego.
- zwiększenie dostępności infrastruktury rekreacyjnej i sportowej dla dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami.
- wzrost aktywności fizycznej mieszkańców oraz promocja zdrowego i aktywnego stylu życia.
- wzmocnienie integracji społecznej i międzypokoleniowej poprzez stworzenie ogólnodostępnego miejsca spotkań, rekreacji i organizacji wydarzeń lokalnych.
- poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznej dzięki modernizacji infrastruktury, wykonaniu oświetlenia oraz zagospodarowaniu terenów zielonych.
- zwiększenie atrakcyjności Grzybnicy jako miejsca przyjaznego do życia i wypoczynku, sprzyjającego rozwojowi lokalnych inicjatyw społecznych oraz aktywności mieszkańców.

Wskaźnik produktu	Wartość produktu	Sposób oceny i źródło danych
Liczba zmodernizowanych placów zabaw	1 szt.	Sprawozdanie Urzędu Gminy Manowo, sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych gminy
Liczba wybudowanych terenów sportowo-rekreacyjnych	1 szt.	
Powierzchnia zagospodarowanej przestrzeni publicznej	>2000 m^2	
Liczba zamontowanych urządzeń zabawowych	>10 szt.	
Liczba urządzeń siłowni plenerowej	>8 szt.	
Liczba elementów małej architektury (ławki, kosze, altana, stojaki rowerowe itp.)	>20 szt.	
Długość wybudowanych lub zmodernizowanych ciągów pieszych	>250 m	
Liczba nowych punktów oświetleniowych	>8 szt.	
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	1 szt.	

Ramy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych		
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania
2026-2032	2 mln	• Środki unijne • Środki własne • Programy rządowe

Źródło: opracowanie własne

6.2 Pozostałe projekty rewitalizacyjne

Tabela 10 Pozostałe projekty rewitalizacyjne

Nazwa projektu: PU Akademia Sąsiedzka
Opis projektu
Projekt **„Akademia Sąsiedzka”** stanowi przedsięwzięcie społeczne ukierunkowane na wzmacnianie więzi społecznych, rozwój aktywności obywatelskiej oraz budowanie trwałej współpracy pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi i instytucjami działającymi na terenie gminy. Projekt odpowiada na potrzebę zwiększenia zaangażowania mieszkańców w życie lokalnej społeczności oraz przeciwdziałania zjawiskom izolacji społecznej i osłabienia relacji sąsiedzkich. W ramach przedsięwzięcia realizowany będzie cykl działań integracyjnych, edukacyjnych i aktywizujących skierowanych do mieszkańców w różnym wieku. Przewiduje się organizację warsztatów, spotkań sąsiedzkich, pikników rodzinnych, wydarzeń kulturalnych, zajęć międzypokoleniowych, wspólnych inicjatyw społecznych oraz działań wolontariackich. Istotnym elementem projektu będzie wspieranie mieszkańców w realizacji oddolnych inicjatyw służących poprawie jakości życia w lokalnej społeczności oraz tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń i rozwijania współpracy. Projekt zakłada również rozwój partnerstwa pomiędzy organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami kultury, placówkami oświatowymi oraz lokalnymi liderami społecznymi. W ramach działań przewiduje się organizację szkoleń, doradztwa oraz spotkań sieciujących, których celem będzie wzmacnianie potencjału organizacji społecznych, rozwijanie współpracy międzysektorowej oraz zwiększenie zaangażowania mieszkańców w procesy decyzyjne dotyczące rozwoju miejscowości. Realizacja projektu przyczyni się do budowania kapitału społecznego, zwiększenia aktywności obywatelskiej oraz poprawy integracji mieszkańców. Powstanie trwała sieć współpracy pomiędzy lokalnymi partnerami, sprzyjająca realizacji wspólnych przedsięwzięć i inicjatyw na rzecz rozwoju społeczności lokalnej. Projekt będzie wspierał proces rewitalizacji poprzez aktywizację mieszkańców, wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za wspólną przestrzeń oraz rozwój działań opartych na współpracy, partnerstwie i wzajemnym zaufaniu.

Opis problemu, jaki ma rozwiązać realizacja projektu
Na obszarze rewitalizacji obserwuje się osłabienie więzi społecznych, niewystarczający poziom aktywności obywatelskiej oraz ograniczoną współpracę pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami lokalnymi. Mieszkańcy rzadko angażują się we wspólne inicjatywy, a potencjał lokalnych liderów i organizacji społecznych nie jest w pełni wykorzystywany. Skutkuje to ograniczoną integracją społeczności, niewielką liczbą oddolnych inicjatyw oraz słabym poczuciem współodpowiedzialności za rozwój miejscowości. Istotnym problemem jest również niewystarczająca oferta działań integracyjnych i edukacyjnych skierowanych do różnych grup wiekowych. Brakuje regularnych wydarzeń i przestrzeni sprzyjających budowaniu relacji sąsiedzkich, wymianie doświadczeń oraz współpracy pomiędzy mieszkańcami. Szczególnie narażone na wykluczenie społeczne są osoby starsze, osoby samotne, młodzież oraz osoby o ograniczonej aktywności społecznej. Dodatkowym wyzwaniem jest ograniczona współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi i grupami nieformalnymi, co utrudnia realizację wspólnych przedsięwzięć oraz skuteczne wykorzystywanie lokalnych zasobów i potencjału społecznego. Brak mechanizmów współpracy i wymiany doświadczeń ogranicza rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz utrudnia inicjowanie działań odpowiadających na potrzeby mieszkańców. Realizacja projektu „Akademia Sąsiedzka” pozwoli na zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców, odbudowę więzi sąsiedzkich oraz rozwój współpracy pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami lokalnymi. Dzięki organizacji warsztatów, spotkań, wydarzeń integracyjnych i działań wolontariackich wzrośnie zaangażowanie mieszkańców w życie lokalnej społeczności, rozwiną się oddolne inicjatywy obywatelskie, a kapitał społeczny obszaru rewitalizacji zostanie wzmocniony. Projekt przyczyni się do ograniczenia zjawisk wykluczenia społecznego, zwiększenia integracji międzypokoleniowej oraz stworzenia trwałych podstaw do współpracy na rzecz rozwoju lokalnej społeczności.
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Manowo
Potencjalni partnerzy
Instytucje kultury, placówki oświatowe, Radni i Rady Sołeckie, organizacje pozarządowe.
Cel i oddziaływanie projektu
Celem projektu **„Akademia Sąsiedzka”** jest wzmacnianie kapitału społecznego poprzez rozwój więzi sąsiedzkich, aktywizację mieszkańców oraz budowanie trwałej współpracy pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi i lokalnymi liderami na rzecz rozwoju społeczności lokalnej.

Oddziaływanie projektu:

☒sfera społeczna

☐strefa gospodarcza

☐strefa przestrzenno-funkcjonalna

☐strefa środowiskowa

☐strefa techniczna

Zakres realizowanych zadań

W ramach projektu planuje się:

1. Organizacja cyklu spotkań integracyjnych dla mieszkańców z różnych grup wiekowych.
2. Przeprowadzenie warsztatów rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie i komunikacyjne.
3. Organizacja wydarzeń międzypokoleniowych, w tym pikników, festynów, spotkań tematycznych i rodzinnych.
4. Wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców poprzez organizację naboru i realizację mikroprojektów społecznych.
5. Organizacja szkoleń i doradztwa dla organizacji pozarządowych, kół gospodyń wiejskich, ochotniczych straży pożarnych oraz grup nieformalnych.
6. Prowadzenie działań aktywizujących mieszkańców do udziału w wolontariacie i inicjatywach lokalnych.
7. Utworzenie i prowadzenie lokalnego forum współpracy lub partnerstwa na rzecz rozwoju społeczności.
8. Organizacja warsztatów i konsultacji dotyczących planowania oraz realizacji inicjatyw lokalnych.
9. Realizacja działań edukacyjnych z zakresu budowania społeczeństwa obywatelskiego, ekologii, zdrowego stylu życia oraz bezpieczeństwa.
10. Promocja lokalnych liderów, wolontariatu i dobrych praktyk poprzez kampanie informacyjne oraz wydarzenia społeczne.
11. Zakup materiałów dydaktycznych, promocyjnych oraz wyposażenia niezbędnego do prowadzenia warsztatów i spotkań.

Działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach projektu planuje się:

- organizację spotkań, warsztatów i wydarzeń w obiektach pozbawionych barier architektonicznych, dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami;
- zapewnienie pomieszczeń wyposażonych w dostępne toalety oraz odpowiednio dostosowane ciągi komunikacyjne;
- dobór godzin i form prowadzenia zajęć z uwzględnieniem potrzeb osób starszych, osób pracujących oraz opiekunów dzieci;
- przygotowanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych w czytelnej formie, z zastosowaniem odpowiedniej wielkości czcionki, kontrastu i prostego języka;

- zapewnienie możliwości udziału osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności poprzez indywidualne dostosowanie form wsparcia do zgłoszonych potrzeb uczestników;
- prowadzenie rekrutacji w sposób otwarty i niedyskryminujący, zapewniający równy dostęp do udziału w projekcie wszystkim zainteresowanym mieszkańcom;
- umożliwienie udziału przedstawicielom wszystkich grup społecznych, w szczególności seniorom, osobom z niepełnosprawnościami, rodzinom z dziećmi, osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz organizacjom pozarządowym;
- zapewnienie dostępności cyfrowej materiałów promocyjnych i informacyjnych publikowanych w ramach projektu zgodnie z obowiązującymi standardami dostępności.

Prognozowane rezultaty i wskaźniki produktu

Planowane rezultaty:

- zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców;
- wzmocnienie więzi sąsiedzkich i integracji międzypokoleniowej;
- rozwój współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami i samorządem;
- wzrost liczby lokalnych inicjatyw społecznych i wolontariackich;
- podniesienie kompetencji społecznych i organizacyjnych uczestników projektu;
- zwiększenie udziału mieszkańców w życiu społecznym i procesach decyzyjnych dotyczących rozwoju lokalnej społeczności.

Wskaźnik produktu	Wartość produktu	Sposób oceny i źródło danych
Liczba zrealizowanych warsztatów, szkoleń i spotkań	>15 szt.	Sprawozdanie Urzędu Gminy Manowo, sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych gminy
Liczba wydarzeń integracyjnych i międzypokoleniowych	>10 szt.	
Liczba organizacji pozarządowych i grup nieformalnych objętych wsparciem	>3 szt.	
Liczba zrealizowanych inicjatyw oddolnych	>4 szt.	
Liczba partnerstw lub sieci współpracy utworzonych w ramach projektu	1 szt.	

Ramy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia	Możliwe źródła finansowania
2026-2032	0,5 mln	• Środki własne • Programy rządowe

Źródło: opracowanie własne

7. Mechanizmy integrowania działań oraz projektów rewitalizacyjnych

7.1 Komplementarność Programu

Prowadzone działania mają charakter kompleksowy i obejmują projekty rewitalizacyjne finansowane zarówno ze środków unijnych, jak i innych źródeł publicznych oraz prywatnych. Ich główny nacisk położony jest na sferę społeczną, przy jednoczesnym uwzględnieniu rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego i środowiskowego. Planowane przedsięwzięcia odpowiadają na najważniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji, a ich realizacja ma przynieść trwałe efekty, zapewniające kompleksowy charakter podejmowanych interwencji.

W procesie wdrażania programu rewitalizacji nie przewiduje się realizacji pojedynczych, wybiórczych inwestycji nastawionych wyłącznie na szybkie poprawienie estetyki przestrzeni, ograniczających się jedynie do prac remontowych czy modernizacyjnych, które nie prowadzą do rzeczywistych zmian strukturalnych. Z tego względu zaplanowane działania – zarówno podstawowe, jak i uzupełniające – zostały zaprojektowane w sposób komplementarny. Wzajemnie się uzupełniają, obejmując wsparciem mieszkańców całej gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji.

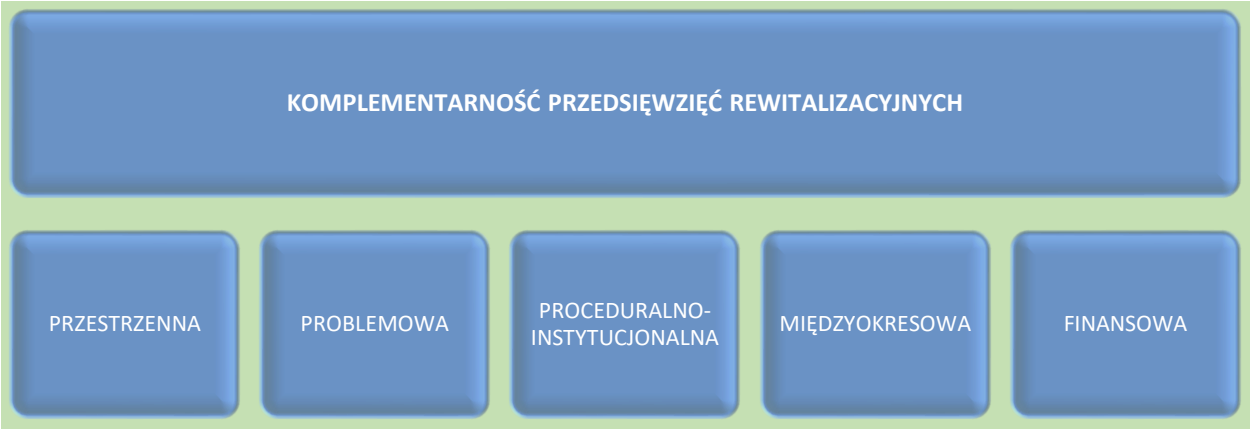
7.2 Koncentracja Programu

Na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji gminy Manowo zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności w sferze społecznej, ale również w gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Wszystkie planowane podstawowe i pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

7.3 Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie i zewnętrznie. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji. Zaplanowane w programie rewitalizacji projekty są komplementarne w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

Schemat 2 Schemat komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

7.3.1 Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oparta jest na relacjach przestrzennych, a zaplanowane działania rewitalizacyjne będą uwzględniały efekt synergii, czyli oddziaływania na cały obszar gminy i wszystkich jej mieszkańców. Zaplanowane działania dotyczą miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, z których korzystać będą wszyscy mieszkańcy, nie tylko mieszkańcy wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Podjęte działania rewitalizacyjne zostaną zorganizowane i zrealizowane w taki sposób, aby zminimalizować zdiagnozowane problemy w obszarze rewitalizacji i tym samym zniwelować możliwość ich występowania na pozostałym obszarze gminy w przyszłości.

Bardzo silne oddziaływanie	Silne oddziaływanie

Tabela 11 Oddziaływanie przestrzenne projektów rewitalizacyjnych

Nazwa projektu rewitalizacyjnego	Oddziaływanie przestrzenne	
	Obszar rewitalizacji	Obszar całej gminy
P1 Park Pokoleń – rewitalizacja parku w Boninie		
P2 Centrum Aktywności Społecznej w Manowie oraz Międzypokoleniowa Strefa Rekreacji		
P3 Sportowa Grzybnica – Centrum Aktywności Lokalnej		

Projekt uzupełniający		
PU Akademia Sąsiedzka		

Źródło: opracowanie własne

7.3.2 Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa polega na zaplanowaniu projektów rewitalizacyjnych w taki sposób, aby odpowiadały one na zdiagnozowane problemy w uwarunkowaniach przede wszystkim społecznych, ale także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych i technicznych.

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne podstawowe i pozostałe (uzupełniające) wpisują się w zakładane cele strategiczne oraz kierunki działań rewitalizacji. Są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne obszaru rewitalizacji, tj. starzenie się społeczeństwa i w związku z tym większymi potrzebami osób starszych i schorowanych, niski poziom integracji wśród mieszkańców, trudna sytuacja osób starszych i z niepełnosprawnością, niski udział uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, niewystarczająca oferta kulturalno-rekreacyjna dla różnych grup mieszkańców. Zaplanowane działania rewitalizacje na obszarze rewitalizacji mają na celu minimalizowanie zdiagnozowanych problemów, jak również przeciwdziałać występowaniu ich w przyszłości na pozostałym obszarze gminy. Mają także być odpowiedzią na problemy gospodarcze, funkcjonalno-przestrzenne, techniczne oraz po części środowiskowe.

Projekty rewitalizacyjne zostały opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego.

Tabela 12 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Oddziaływanie na problemy w sferze:				
	społeczna	gospodarcza	przestrzenno-funkcjonalna	środowiskowa	techniczna
PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE					
P1 Park Pokoleń – rewitalizacja parku w Boninie	X	X	X		
P2 Centrum Aktywności Społecznej w Manowie oraz Międzypokoleniowa Strefa Rekreacji	X	X	X		X

Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Oddziaływanie na problemy w sferze:				
	społeczna	gospodarcza	przestrzenno-funkcjonalna	środowiskowa	techniczna
P3 Sportowa Grzybnica – Centrum Aktywności Lokalnej	X		X		
Projekt uzupełniający					
PU Akademia Sąsiedzka	X				

Źródło: opracowanie własne

7.3.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania Programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

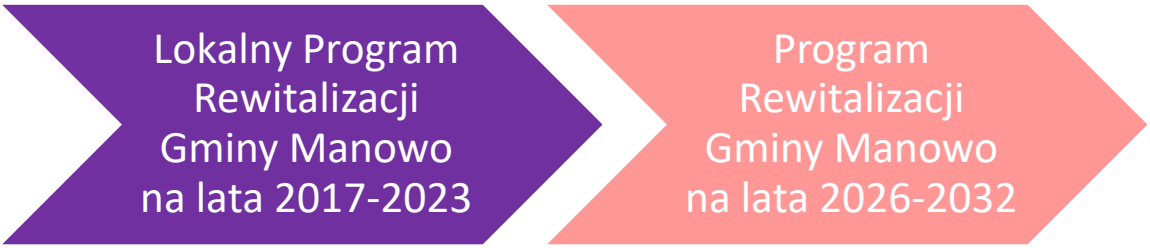
Zakłada się połączenie systemu wdrażania, zarządzania i monitoringu, które zostały scharakteryzowane w pkt. 10 i 12. Organem realizacji zaplanowanych działań będzie Wójt Manowa, a także pracownicy Urzędu Gminy Manowo przy współudziale Komitetu Rewitalizacji. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zostanie zapewniona nie tylko na etapie programowania, ale również na etapie wdrażania, dzięki współpracy i działaniu osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy Programu. W jego efektywną i racjonalną realizację zostaną włączone także instytucje odpowiedzialne za realizację zaplanowanych działań, aby w sposób kompleksowy dążyć do minimalizacji występujących problemów na obszarze rewitalizacji i całej gminy.

W ramach komplementarności proceduralno-instytucjonalnej zakłada się także współpracę z instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego, organizacjami pozarządowymi oraz osobami fizycznymi i lokalnymi przedsiębiorstwami. Zostaną oni włączeni w proces konsultowania i opiniowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także, w miarę potrzeb i możliwości, również w proces realizacji poszczególnych działań.

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

7.3.4 Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie, dlatego zaplanowane działania rewitalizacyjne w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 są kontynuacją podejmowanych działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, wynikającego z wcześniejszego **Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2017-2023,** przyjętego Uchwałą nr XXXV/268/2018 Rady Gminy Manowo z dnia 12 stycznia 2018 r.

Lokalny Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2017-2023 zakładał cel główny jaki było „Kompleksowe prowadzenie działań aktywizacji społecznej oraz zawodowej w odniesieniu do osób wymagających wsparcia oraz na bazie wykorzystania potencjałów obszaru", który został osiągnięty poprzez:

Cel szczegółowy 1 Rewitalizacja społeczna obszarów o wysokim stopniu degradacji.

Cel szczegółowy 2 Kompleksowa odnowa infrastruktury aktywizacji społecznej.

Komplementarność międzyokresowa realizacji działań rewitalizacyjnych została zachowana na podstawie spójnych celów strategicznego rozwoju gminy, jakie zostały ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2017-2023 i będą kontynuowane w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Manowo w latach 2026-2032, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13 Komplementarność celów strategicznego działania w ramach Programów Rewitalizacji

Program Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2017-2023		Program Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032
Cel rewitalizacji 1 Rewitalizacja społeczna obszarów o wysokim stopniu degradacji.	→	**Cel strategiczny 1** Ożywienie i poprawa jakości przestrzeni publicznych poprzez tworzenie atrakcyjnych, bezpiecznych i dostępnych miejsc

		sprzyjających integracji społecznej, rekreacji oraz ochronie środowiska. **Cel strategiczny 2** Rozwój usług społecznych oraz infrastruktury integracyjnej wspierającej aktywność mieszkańców, budowanie kapitału społecznego i poprawę jakości życia.
Cel rewitalizacji 2 Kompleksowa odnowa infrastruktury aktywizacji społecznej.	→	**Cel strategiczny 3** Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i społecznej sprzyjającej aktywizacji mieszkańców, integracji międzypokoleniowej oraz zdrowemu stylowi życia

Źródło: opracowanie własne

Również w kontekście źródeł finansowania zaplanowanych działań rewitalizacyjnych widoczna jest kontynuacja polityki pozyskiwania środków zewnętrznych na finansowanie działań zaplanowanych w ramach dokumentów strategicznego rozwoju gminy.

Tabela 14 Najważniejsze projekty realizowane ze środków zewnętrznych w gminie Manowo w latach poprzednich

Lp.	Nazwa projektu	Źródło finansowania	Kwota otrzymanej dotacji
1	Wsparcie Seniorów z Gminy Manowo	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020	346 472,41 zł
2	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej na terenie gminy Manowo	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności 2021-2027	4 269 468,43 zł
3	Budowa drogi rowerowej Manowo - Wyszewo, jako alternatywa dla transportu kołowego	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027	3 679 167,00 zł
4	Wsparcie seniorów z terenu gminy Manowo	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027	972 810,00 zł
5	Poprawa jakości i dostępności kształcenia ogólnego w szkołach podstawowych na terenie gminy Manowo	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027	742 701,31 zł
6	Termomodernizacja budynków Szkoły Podstawowej im. 26 Pułku Lotnictwa	Regionalny Program Operacyjny Województwa	2 792 825,88 zł

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

Lp.	Nazwa projektu	Źródło finansowania	Kwota otrzymanej dotacji
	Myśliwskiego w Rosnowie i Klubu Osiedlowego w Rosnowie	Zachodniopomorskiego 2014-2020	
7	Budowa drogi dla rowerów wzdłuż drogi krajowej nr 11 jako alternatywa dla transportu kołowego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020	2 689 122,94 zł
8	Przeprowadzenie remontu Gminnego Ośrodka Kultury w Wyszewie wraz z zakupem wyposażenia	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020	648 584,52 zł

Źródło: https://mapadotacji.gov.pl/projekty/

7.3.5 Komplementarność źródeł finansowania

Finansowanie zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 odbywać się będzie z różnych źródeł, w tym ze źródeł krajowych i europejskich. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym łączące środki prywatne i publiczne, mogą być wspomagane środkami zewnętrznymi, pochodzącymi z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego,
- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przed podmioty publiczne i prywatne.

Zasadniczo zakłada się, aby głównym źródłem finansowania będą środki Unii Europejskiej w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego, a także Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) oraz Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego. Założone działania rewitalizacyjne przewidują możliwość pozyskiwania środków z innych źródeł finansowania, w tym także ze źródeł krajowych, tj.:

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE),
- Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Gmina może korzystać także z finansowania przedsięwzięć w ramach formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz zaangażowania do działań organizacji pozarządowych. Zakłada się możliwość uzupełniania i łączenia finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków EFS+, EFRR i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania oraz prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Szczegółową charakterystykę ram finansowych z podziałem na źródła finansowania przedstawiono w tabeli 16.

8. Opis powiazań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

W poniższej tabeli przedstawiono analizę spójności niniejszego Programu z dokumentami obowiązującymi w gminie Manowo, a także wskazano w jaki sposób cele i kierunki działań określone w Gminnym Programie Rewitalizacji wpływają na realizację celów i założeń programów i dokumentów na poziomie regionalnym i krajowym.

Tabela 15 Spójność celów rewitalizacji z dokumentami strategicznymi dla rozwoju gminy

Poziom krajowy - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – (SOR)
Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest „tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Do realizacji celu głównego wyznaczono trzy cele szczegółowe, które kompleksowo ujmują problematykę z zakresu różnych obszarów: 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną: 1.1. Reindustrializacja; 1.2. Rozwój innowacyjnych firm; 1.3. Małe i średnie przedsiębiorstwa; 1.4. Kapitał dla rozwoju; 1.5. Ekspansja zagraniczna.

2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
   2.1. Spójność społeczna;
   2.2. Rozwój zrównoważony terytorialnie.
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu:
   3.1.Prawo w służbie obywatelom i gospodarce;
   3.2. Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem;
   3.3. E-państwo;
   3.4. Finanse publiczne;
   3.5. Efektywność wykorzystania środków UE.

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 zakłada przede wszystkim aktywizację społeczną poprzez zaplanowane działania zintegrowanego projektu rewitalizacji, dlatego wpisuje się w założenia SOR.

Poziom krajowy - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)

Głównym celem Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel główny realizowany jest poprzez następujące cele szczegółowe:
Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 zakłada wykorzystanie istniejących potencjałów gminy do aktywizacji społecznej jej mieszkańców i rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na obszarze rewitalizacji.

Poziom regionalny - Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030 (SRWZ 2030)

Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030 wyznacza 4 główne cele strategicznego działania, do których należą:

<u>I Cel strategiczny: Otwarta społeczność</u>

1.1 Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny

1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu

1.3 Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego

<u>II Cel strategiczny: Dynamiczna gospodarka</u>

2.1 Rozwój potencjału gospodarczego województwa w oparciu o inteligentne specjalizacje

2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu

2.3 Udoskonalenie strategicznego zarządzania rozwojem gospodarczym regionu

<u>III Cel strategiczny: Sprawny samorząd</u>

3.1 Rozwój głównych ośrodków miejskich 3.2 Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych 3.3 Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury 3.4 Zapewnienie wydajnych i efektywnych systemów usług publicznych 3.5 Wzmocnienie kompetencji dla zarządzania rozwojem IV Cel strategiczny: Partnerski region 4.1 Wzmocnienie pozycji regionu w Basenie Morza Bałtyckiego 4.2 Rozwój relacji z landami niemieckimi i aglomeracją berlińską 4.3 Wykorzystanie potencjału makroregionu Polski Zachodniej **Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 wpisuje się kompleksowo w działania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu województw zachodniopomorskiego, poprzez realizację głównie celu I.**
Poziom regionalny - Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ)
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego zakłada realizację następujących celów: Cel I. Wzmocnienie powiązań zewnętrznych województwa Cel II. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego Cel III. Rozwój potencjału ludnościowego Cel IV. Przekształcenia sieci osadniczej Cel V. Ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Cel VI. Rozwój infrastruktury społecznej Cel VII. Wzrost i rozwój gospodarczy Cel VIII. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej oraz sprawności systemu transportowego Cel IX. Rozbudowa infrastruktury technicznej, poprawa gospodarki wodno-ściekowej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej Cel X. Rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa. **Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 wpisuje się kompleksowo w realizacje celu III oraz VI.**
Poziom regionalny – Strategii Rozwoju Koszalińsko–Kołobrzesko–Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2030
Strategii Rozwoju Koszalińsko–Kołobrzesko–Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2030 zakłada realizację następujących celów strategicznych: STREFA SPOŁECZNA: 1. KKBOF zapewniający rozwój edukacji oraz bazujący na sieciach współpracy. 2. KKBOF zapewniający wysoką jakość życia i dążący do równości społecznej.

SFERA INFRASTRUKTURY, PRZESTRZENI I ŚRODOWISKA: 3. KKBOF motywujący do zachowania zasobów naturalnych, walorów turystycznych i dziedzictwa kulturowego. 4. KKBOF przyjazny środowisku zorientowany na poprawę jakości powietrza i wody. 5. KKBOF zapewniający aktywną i efektywną mobilność. SFERA GOSPODARCZA: 6. Silna i różnorodna gospodarka w KKBOF **Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 wpisuje się w zaplanowanie działania rozwoju Obszaru Funkcjonalnego w zakresie realizacji celu 2.**
Poziom regionalny – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Koszalińskim na lata 2023-2028
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Koszalińskim na lata 2023-2028 zakłada realizację następujących celów: 1. Prawidłowo funkcjonująca rodzina. 2. Zmniejszenie marginalizacji społecznej mieszkańców oraz łagodzenie jej negatywnych skutków. 3. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych. 4. Zapewnienie optymalnych warunków pobytu i pracy w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej powiatu. 5. Zbudowanie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych w powiecie. **Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 wpisuje się kompleksowo w działania strategii społecznej powiatu, poprzez realizację działań ukierunkowanych na wsparcie społeczne mieszkańców gminy oraz minimalizowanie zdiagnozowanych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne zakładają rozwój aktywności społecznej oraz działania rozwijające integrację społeczną.**
Poziom gminny – Strategia Rozwoju Gminy Manowo na lata 2021-2027
Strategia Rozwoju Gminy Manowo na lata 2021-2027 zakłada następujące cele strategicznego działania: CEL STRATEGICZNY I Tworzenie warunków rozwoju oraz sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania społeczeństwa CEL STRATEGICZNY II Zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów gminy CEL STRATEGICZNY III Tworzenie warunków poprawy życia mieszkańców **Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 zachowuje kompatybilność z założeniami strategii rozwoju poprzez realizację celu I i III.**
Poziom gminny – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Manowo na lata 2021-2027
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Manowo na lata 2021-2026 zakłada realizacje następujących celów: **Cel strategiczny I** Wspieranie rodzin przeżywających trudności oraz stwarzanie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju.

Cel strategiczny II Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych oraz wzmacnianie ich aktywności społecznej. **Cel strategiczny III** Wspieranie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem oraz osób nieaktywnych zawodowo, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet. **Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 zachowuje kompatybilność z założeniami strategii rozwiązywania problemów społecznych poprzez realizację przede wszystkim celu I i II.**

Źródło: opracowanie własne

9. Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy, z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Finansowanie działań rewitalizacyjnych zakłada wykorzystanie środków gminnych oraz środków zewnętrznych, w tym środków przewidzianych w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza Zachodniego oraz Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS), Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG), Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC), Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE), Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ), programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Projekty te będą komplementarne z projektami realizowanymi ze wsparcia Funduszy Europejskich Rozwoju Społecznego (FERS).

Zaznaczyć należy, iż podane kwoty stanowią wartości szacunkowe, a kwota rzeczywista określana będzie na podstawie dokumentacji projektowej i w wyniku przeprowadzanej procedury przetargowej wynikającej z ustawy zamówień publicznych oraz będzie uwzględniana w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy. Założono również szacunkowe wartości dofinansowań ze środków Unii Europejskiej, jednak przy braku takich możliwości realizacja przedsięwzięć będzie odbywała się w miarę możliwości przy wykorzystaniu środków z innych źródeł. Dopuszcza się również możliwość realizacji przedsięwzięć etapami, jeśli zaistnieje możliwość pozyskania funduszy na dany etap zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć. W poniższej tabeli przedstawiono podział źródeł finansowania dla poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Tabela 16 Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	**Szacunkowa wartość projektu/ przedsięwzięcia**	**Szacunkowe środki finansowe**			**Źródła finansowania**
		Środki publiczne	**Środki UE**	**Środki prywatne**	
PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE					
P1 Park Pokoleń – rewitalizacja parku w Boninie	4 000 000 zł	600 000 zł	3 400 000 zł	0,00 zł	- budżet gminy - środki zewnętrzne (w tym m.in.: Fundusze Europejskie w szczególności środki dla Pomorza Zachodniego, Rządowe Fundusze Inwestycji Strategicznych, PROW, dotacje krajowe)
P2 Centrum Aktywności Społecznej w Manowie oraz Międzypokoleniowa Strefa Rekreacji	3 000 000 zł	450 000 zł	2 550 000 zł	0,00 zł	
P3 Sportowa Grzybnica – Centrum Aktywności Lokalnej	2 000 000 zł	300 000 zł	1 700 000 zł	0,00 zł	
POZOSTAŁE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE					
PU Akademia Sąsiedzka	500 000 zł	500 000 zł	0,00 zł	0,00 zł	- środki własne - fundusze krajowe

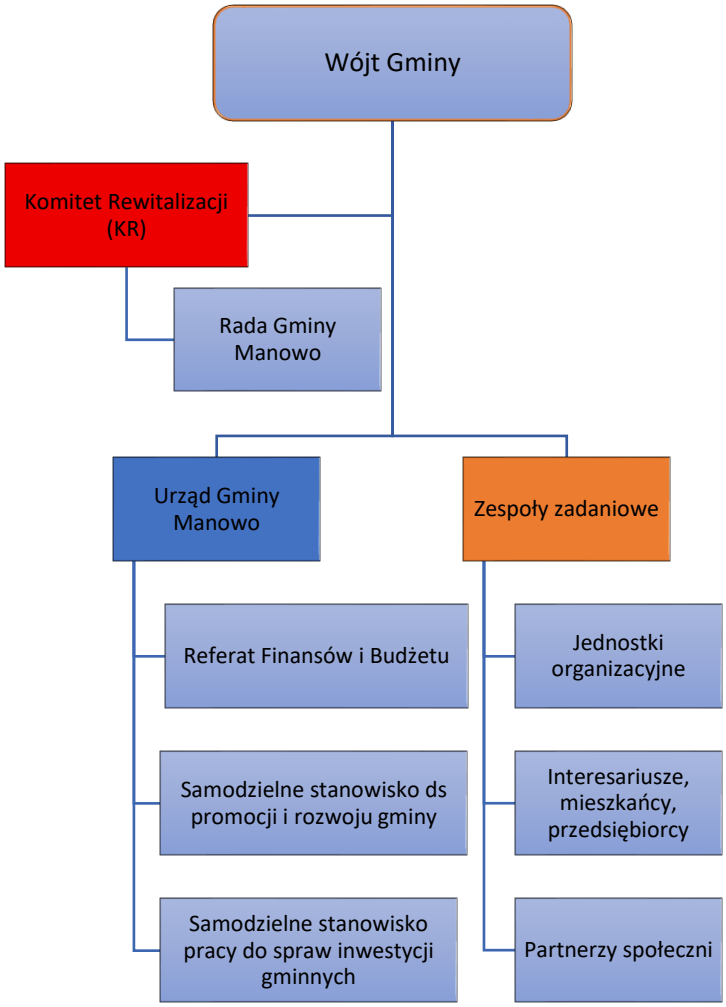
Źródło: opracowanie własne

10. Opis struktury zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

10.1 Wdrożenie i zarządzanie realizacją Programu

Prowadzenie procesu rewitalizacji – wraz z jego przygotowaniem, koordynowaniem oraz tworzeniem warunków do jego przeprowadzenia – należy do zadań własnych gminy zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Z tego względu głównymi stronami realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 będą: Wójt Manowa, Komitet Rewitalizacyjny, pracownicy Urzędu Gminy Manowo oraz Rada Gminy Manowo. Za wdrożenie i zarządzanie Programem odpowiedzialny będzie **Wójt, który corocznie przedkładać będzie Radzie Gminy sprawozdanie monitorujące z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji według stanu na koniec grudnia roku poprzedniego.** Zadania związane z bieżącym wdrożeniem Programu będą realizowane przez pracowników Urzędu Gminy, którzy wspólnie z członkami Komitetu Rewitalizacji będą prowadzili monitoring stopnia realizacji celów Programu.

Schemat 3 Schemat zarządzania Programem Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

W celu sprawniejszego zarządzania zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych Wójt Manowa może powołać **Zespoły zadaniowe,** w skład których wejdą przedstawiciele komórek organizacyjnych Urzędu Gminy, jednostek organizacyjnych, interesariuszy oraz partnerzy społeczni. Ich rolą będzie przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć inwestycyjnych pod kątem merytorycznym, finansowym, technicznym i organizacyjnym. Odpowiedzialni będą za przygotowanie dokumentacji technicznej, postępowanie przetargowe, a także nadzór nad poprawną, racjonalną i właściwą realizację zadania. W tym celu pożądane jest wsparcie odpowiednich specjalistów i ekspertów, którzy zostaną zaproszeni do udziału w realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Przewiduje się, w miarę potrzeb organizacyjnych, tworzenie również partnerstw projektowych, które na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia

polityki rozwoju, podczas realizacji zadań gminnych programów rewitalizacji, można tworzyć partnerstwa realizujące wspólny cel strategicznego rozwoju. Warunki partnerstwa zostaną określone w porozumieniu lub umowie partnerskiej lub na podstawie odrębnych przepisów.

W ramach procesu zarządzania Programem Wójtowi podlegać będzie **Komitet Rewitalizacji, który zostanie powołany.** W skład Komitetu wchodzą przedstawiciele Urzędu Gminy Manowo oraz jednostek organizacyjnych z terenu gminy, a także przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, w tym kultury i oświaty oraz przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji. Kadencja Komitetu trwa 5 lat, od czasu pierwszego posiedzenia, które zwołuje Wójt. Praca Komitetu będzie świadczona społecznie, członkowie nie będą pobierać wynagrodzenia ani diet wynikających ze świadczonej pracy w ramach realizacji działań rewitalizacyjnych. Na pierwszym posiedzeniu Komitetu wybrany zostanie przewodniczący i zastępca. Z posiedzeń Komitetu będą opracowywane protokoły oraz inne niezbędne dokumenty.

Szerokie spektrum składu Komitetu ma na celu obiektywną ocenę realizowanych działań rewitalizacyjnych. Ma także przyczyniać się do eliminacji występujących zagrożeń społecznych w opinii różnych osób najbardziej zainteresowanych i zaangażowanych w podejmowane działania rewitalizacyjne. Dobór członków Komitetu został poprzedzony rozmowami przedstawicieli Urzędu Gminy z potencjalnymi członkami w celu zaangażowania ich wiedzy i doświadczenia w ramach podejmowanych działań na rzecz gminy. W ten sposób został powołany odpowiedzialny i zaangażowany zespół ds. rewitalizacji, który wraz z przedstawicielami Urzędu Gminy będzie konsultował realizację zadań rewitalizacyjnych na każdym kroku ich wdrażania.

Komitet Rewitalizacji wspiera działania Wójta w obszarze działań związanych z rewitalizacją w gminie, stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy, a także sprawuje funkcje opiniodawczo-doradcze w sprawach, związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrażaniem rewitalizacji oraz oceną przebiegu tego procesu na obszarze gminy Manowo. Do zadań członków Komitetu należy w szczególności:

a) koordynacja działań, włączających lokalną społeczność w konsultacje społeczne dotyczące wdrażania, monitorowania i oceny rewitalizacji na obszarze gminy Manowo;

b) informowanie lokalnej społeczności o wdrażaniu, aktualizacji, wynikach monitorowania i ocenie podejmowanych przez gminę działań w zakresie rewitalizacji;
c) promocja działań rewitalizacyjnych,
d) zapewnienie współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy w procesie rewitalizacji na obszarze gminy Manowo.

Planuje się spotkania Komitetu Rewitalizacji co najmniej raz w roku. Zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie także pomoc techniczna dla beneficjentów Programu przy aplikowaniu o środki zewnętrzne (uczestnictwo w szkoleniach, seminariach czy warsztatach). Na etapie wdrożenia Programu Komitet, z inicjatywy własnej lub na wniosek podmiotu realizującego przedsięwzięcie, będzie mógł przeprowadzić spotkanie – naradę w celu omówienia występującego problemu. Ponadto Komitet będzie mógł wystąpić o włączenie poszczególnych interesariuszy w pracę monitoringową. Realizowane działania przez pracowników Urzędu Gminy będą promowane za pośrednictwem strony internetowej gminy oraz poprzez bezpośrednie kolportowanie informacji do mieszkańców i interesariuszy. Celem głównym działań promocyjnych i komunikacyjnych będzie zachęcenie interesariuszy do aktywnego udziału we wdrożeniu i realizacji Programu.

Ewentualna zmiana uchwały w sprawie określania zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji nastąpi w drodze konsultacji społecznych, w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

10.2 Koszty zarządzania

Osoby zaangażowane w proces zarządzania Programem to głównie pracownicy Urzędu Gminy Manowo. Koszty związane z zarządzaniem procesu rewitalizacji w gminie uwzględnione zostały w ogólnych kosztach funkcjonowania urzędu i ujęte zostaną w bieżących kosztach funkcjonowania gminy. Stanowić będą wydatki na wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń. Osobami najbardziej zaangażowanymi w proces zarządzania Programem będą członkowie Komitetu Rewitalizacji. Należy jednak zwrócić uwagę, że zadania dotyczące rewitalizacji będą wykonywane przez członków Komitetu w części etatu (w ramach swoich dotychczasowych obowiązków służbowych), co pozwala wnioskować, że zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji nie wpłynie na konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów.

10.3 Ramowy harmonogram realizacji Programu

W poniższej tabeli zaprezentowano ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, z kolei okresy realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zostały podane w tabeli 9 i 10 przy charakterystyce podstawowych i pozostałych projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 17 Harmonogram realizacji Programu

Lp.	Zadania	Okres realizacji
1	Prace nad opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji	2025-2026
2	Podjęcie Uchwały nr XXI/160/2026 Rady Gminy Manowo w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	22 maja 2026 r.
3	Podjęcie Uchwały nr XXI/161/26 Rady Gminy Manowo w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032	22 maja 2026 r.
4	Powołanie Komitetu Rewitalizacji	IV kwartał 2026 r.
5	Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032	IV kwartał 2026 r.
6	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych	2026-2032
7	Opracowanie rocznych raportów monitorujących przez Komitet Rewitalizacyjny	do końca marca każdego roku
8	Opracowanie oceny skuteczności podjętych działań rewitalizacyjnych w latach 2026-2032 (ewaluacja ex-post)	II kwartał 2033

Źródło: opracowanie własne

11. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wyrazem aktywnego uczestnictwa obywateli i podejmowania ich decyzji, które są znaczące dla danej społeczności. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 opracowany został przy udziale partycypacji społecznej zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Zgodnie z art. 5 ust. 2 ww. ustawy aktywny udział interesariuszy pozwolił na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji,

wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu;

- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowani i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenie się przez interesariuszy.

Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Programu

Na etapie diagnozowania i programowania Programu wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- zbieranie uwag w formie elektronicznej i papierowej,
- ankiety/formularze,
- spotkania,
- warsztaty.

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- mieszkańcom gminy Manowo,
- przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie gminy,
- przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji,
- organizacjom pozarządowym działającym na terenie gminy,
- samorządowi gminnemu,
- pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, mieszkańcom.

Zapewnienie udziału interesariuszom na etapie diagnozowania rozpoczęło się od konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Manowo. Konsultacje zostały przeprowadzone w oparciu o zarządzenie Wójta Gminy Manowo (zarządzenie nr 25/2026 z dnia 24 marca 2026 r.) w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Konsultacje przeprowadzone zostały od dnia 24.03.2026 r. do dnia 28.04.2026 r. w formie:

1. złożenie opinii i uwag za pośrednictwem:
a) wiadomości mailowej, skierowanej na adres e-mail: urzad@manowo.pl
b) pisma skierowanego na adres: Urząd Gminy Manowo, ul. Szkolna 2, 76-015 Manowo, z dopiskiem „Projekt uchwały Rady Gminy Manowo w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji w Gminie Manowo”,
c) osobiście - poprzez złożenie pisma w Urzędzie Gminy Manowo.
2. spotkań realizowanych za pomocą środków porozumienia się na odległość z interesariuszami rewitalizacji, na których został omówiony obszar zdegradowany oraz rewitalizacji, podczas których była możliwość wyrażenia uwag, opinii i propozycji. Spotkania powiązane z wykorzystaniem metod warsztatowych odbyły się zgodnie z terminami zaplanowanymi w ogłoszeniu, czyli 1.04.2026 r. oraz 2.04.2026 r.,
3. warsztatów, które odbyły się dnia 9.04.2026 r. w Urzędzie Gminy Manowo,
4. ankiety elektronicznej opublikowanej na stronie internetowej: www.manowo.pl
5. zbierania uwag ustnych przez przedstawicieli podmiotu prowadzącego konsultacje, które odbyły się w okresie trwania konsultacji w formie osobistej w siedzibie Urzędu Gminy Manowo. Nie zgłoszono żadnych uwag.

W trakcie spotkań scharakteryzowano procedury sporządzania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji z uwzględnieniem etapu wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Omówiono obszary, które zostały wyznaczone jako obszary zdegradowane oraz rewitalizacji, w szczególności wskazano obiektywne kryteria, które stanowiły podstawę wyznaczenia obszarów oraz omówiono potencjały, a także deficyty obszarów. W trakcie rozmów analizowano również możliwości względem wstępnie planowanych projektów rewitalizacyjnych, na których realizację gmina będzie ubiegać się o pomoc ze środków zewnętrznych.

Uwagi w formie pisemnej lub elektronicznej można było składać w terminie od dnia 24.03.2026 r. oraz 28.04.2026 r. dostarczając je:

a) elektronicznie na adres: urzad@manowo.pl
b) drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Manowo, ul. Szkolna 2, 76-015 Manowo,
c) bezpośrednio do Urzędu Gminy Manowo, w godzinach pracy Urzędu.

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany Strona 65

Dokumentacja dotycząca przedmiotu konsultacji była dostępna w Biuletynie Informacji Publicznej gminy Manowo, na stronie internetowej gminy pod adresem www.manowo.pl oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Manowo. Informacja podsumowująca każdą z form konsultacji społecznych została opracowana zgodnie z art. 6 ust 7 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz zamieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej gminy Manowo.

Konsultacje miały na celu zebranie uwag i opinii odnośnie:

- projektu uchwały Rady Gminy Manowo w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- map obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji,
- diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Również na etapie programowania zaproszono interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania pomysłów i projektów rewitalizacyjnych. Pomysły zbierano za pomocą uproszczonych fiszek projektowych, udostępnionych w trakcie trwania naboru. Propozycje mogły być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne.

Z kolei na etapie opiniowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032. Konsultacje przeprowadzono od dnia 20.08.2026 do 24.09.2026 r. w formie:

1. złożenia opinii i uwag za pośrednictwem:
   a) wiadomości mailowej, skierowanej na adres e-mail: urzad@manowo.pl,
   b) pisma skierowanego na adres: Urząd Gminy Manowo, ul. Szkolna 2 76-015 Manowo, z dopiskiem „Projekt uchwały Rady Gminy Manowo w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026 - 2032”,
   c) osobiście - poprzez złożenie pisma w Urzędzie Gminy Manowo;
2. spotkań realizowanych za pomocą środków porozumienia się na odległość z interesariuszami rewitalizacji, na których zostały omówione założenia ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026 – 2032, podczas których była

możliwość wyrażenia uwag, opinii i propozycji. Spotkania odbyły się w dniu 4.09.2026 r. oraz w dniu 11.09.2026 r.

3. warsztatu z interesariuszami rewitalizacji, na którym zostały przeanalizowane założenia ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026 – 2032. Warsztat odbył się w dniu 9.09.2026 r. w Urzędzie Gminy Manowo.

4. zbierania uwag ustnych przez przedstawicieli podmiotu, prowadzącego konsultacje, które odbyły się w okresie trwania konsultacji w formie osobistej w siedzibie Urzędu Gminy Manowo.

Uwagi w formie pisemnej lub elektronicznej można było składać w terminie od dnia 20.08.2026 do 24.09.2026 r., dostarczając je:

a) elektronicznie na adres: urzad@manowo.pl ,

b) drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Manowo, ul. Szkolna 2 76-015 Manowo,

c) bezpośrednio do Urzędu Gminy Manowo, w godzinach pracy Urzędu.

Dokumentacja dotycząca przedmiotu konsultacji była dostępna:

a) w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Manowo: https://bip.manowo.pl/

b) na stronie internetowej Gminy pod adresem: www.manowo.pl,

c) na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Manowo.

Podczas konsultacji społecznych nie wpłynęła żadna uwaga dotycząca projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo.

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania realizacji Programu

Za udział interesariuszy w procesie wdrażania i monitorowania realizacji Programu odpowiadać będzie **Komitet Rewitalizacji**, który stanie się platformą dialogu i współpracy pomiędzy władzami gminy a uczestnikami procesu rewitalizacji. Komitet pełnić będzie funkcję doradczo-opiniującą wobec Wójta Gminy Manowo, a jego szczegółowe zadania zostały opisane w Rozdziale 10. Równolegle w działania związane z realizacją Programu włączone zostaną instytucje i podmioty współpracujące z Urzędem Gminy, zapewniając wsparcie doradcze i opiniodawcze w kluczowych kwestiach. Wśród nich znajdują się m.in. sołtysi i rady sołeckie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Manowie, instytucje kultury, sportu, placówki oświatowe, organizacje społeczne. Tak szeroki wachlarz podmiotów udział pozwoli

na realizację Programu w formule partnerskiej, z aktywnym włączeniem mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacji pozarządowych, sektora gospodarczego i instytucji publicznych.

Na etapie wdrażania projektów rewitalizacyjnych planowane jest nawiązanie współpracy z wymienionymi instytucjami oraz z placówkami oświatowymi, aby umożliwić organizację zajęć dla mieszkańców w różnym wieku. Celem tych działań będzie wzrost aktywności oraz integracji społeczności lokalnej. Zakłada się również współpracę z NGO i sołectwami w zakresie przygotowywania wydarzeń kulturalnych. Udostępnienie odnowionych obiektów gminnych organizacjom społecznym i jednostkom samorządowym sprawi, że przestrzenie te będą lepiej dopasowane do oczekiwań mieszkańców, a ich wykorzystanie stanie się bardziej efektywne. Jednocześnie zwiększy się poczucie współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń i więź z miejscem zamieszkania, co przyczyni się do integracji społecznej ponad podziałami wiekowymi czy statusowymi.

Zgodnie z zasadą partnerstwa w proces rewitalizacji przewidziano udział wielu grup interesariuszy, co umożliwi realizację różnorodnych przedsięwzięć, w tym inicjowanych przez podmioty spoza sektora publicznego. Program zakłada również stworzenie mechanizmów umożliwiających aktywny udział interesariuszy w realizacji i osiąganiu końcowych efektów rewitalizacji. Jednym z narzędzi będzie wykorzystanie badań ankietowych online (CAWI), pozwalających na monitorowanie efektów i uzyskiwanie opinii mieszkańców. Badania takie mogą być prowadzone corocznie, aby systematycznie gromadzić informacje zwrotne o rezultatach działań. Odpowiedzialność za ocenę i monitorowanie postępów spoczywać będzie na członkach Komitetu Rewitalizacji oraz pracownikach Urzędu Gminy Manowo.

Informacje o przebiegu rewitalizacji i jej wynikach będą regularnie udostępniane mieszkańcom w różnych formach, tak aby dotarły do wszystkich grup społecznych – bez względu na wiek, status, poglądy czy niepełnosprawność. Komunikacja będzie prowadzona za pośrednictwem strony internetowej gminy, mediów społecznościowych oraz lokalnej prasy. Pozwoli to na zwiększenie udziału mieszkańców w procesach rewitalizacyjnych i wzmocni ich zaangażowanie w życie gminy.

12. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

12.1 Opiniowanie Programu rewitalizacji przez właściwe podmioty

Projekty zawarte w Programie rewitalizacji nie określają ram i założeń w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Projekty nie wpływają na aktualne zagospodarowanie istniejących na obszarze gminy terenów górniczych. Program nie określa szczegółowych ram i założeń w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności państwa. Dokument nie ogranicza ani nie rozszerza zakresu obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i obronności państwa. Gmina nie będzie realizować projektów rewitalizacyjnych na obszarze zabytkowym, które wpływałyby na ochronę dziedzictwa kulturowego czy zabytkowego, a wszystkie podjęte działania będą zgodne z przepisami prawa. Formy ochrony zabytków leżących w obszarze rewitalizacji zostały określone na mocy przepisów odrębnych. Wszelkie inwestycje prowadzone w obrębie obszaru rewitalizacji dotyczące obiektów objętych prawną ochroną zostaną skonsultowane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Obszar rewitalizacji i realizacja poszczególnych projektów zawartych w Programie nie obejmują swym zasięgiem gruntów usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej, których zagospodarowanie powinno się odbywać na zasadach zawartych w przepisach odrębnych.

Jednakże fragment obszaru objętego rewitalizacją w obrębie Manowo, wskazany na arkuszu nr 6 znajduje się w obrębie pasa technologicznego napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej 220kV relacji Dunowo- Żydowo Kierzkowo (przęsło 44-45), którego szerokość wynosi 50m (po 25m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym). W związku z tym występują następujące ograniczenia użytkowania terenu, które będą respektowane podczas realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

a) zakaz realizacji budynków mieszkalnych, budynków zamieszkania zbiorowego i budynków użyteczności publicznej,

b) lokalizacja pozostałych obiektów i urządzeń budowlanych (związanych np. z działalnością gospodarczą lub rekreacyjną, zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem) musi uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych,

c) zakaz tworzenia hałd, nasypów oraz zwiększania rzędnych terenu,

d) zakaz sadzenia roślinności o wysokości przekraczającej 3 m,

e) warunki lokalizacji wszelkich obiektów (projekt zagospodarowania terenu)

należy uzgadniać z właścicielem linii elektroenergetycznych - PSE S.A. przed wydaniem pozwolenia na budowę lub dokonania zgłoszenia.

Dodatkowo przez obszar gminy (obszar rewitalizacji) przebiega gazociąg wysokiego cisnienia DN150 relacji Koszalin – Bobolice (rok budowy 1973) wraz ze strefą kontrolowaną (np. 40 m dla budynku mieszkalnego – środek strefy pokrywa się z osią gazociągu – w strefie nie należy wznosić obiektów budowlanych). W strefie kontrolowanej gazociągu wysokiego ciśnienia obowiązują ustalenia dla poszczegolnych typów obiektów według przepisów odrębnych z zakresu prawa budowlanego, Rozporządzenia ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunkow technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie. Wszelkie prace projektowe i wykonawcze powinny odbywać się na podsatwie ww. aktów prawnych oraz po dokonaniu uzgodnień lokalizacyjnych w Dziale Zarządzania Majątkiem Sieciowym Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Koszalinie.

Wójt Manowa, zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy o rewitalizacji, wystąpił do właściwych podmiotów o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji był opiniowany przez:

- zarząd właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarząd właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany Strona 70

- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości.

W toku uzgodnień pozyskano stanowiska i oceny od następujących organów:

1) **Polskie Sieci Elektroenergetyczne** [pismo z dnia 16.09.2026 r.] – opiniuje pozytywnie projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032, pod warunkiem wpisania do projektu dokumentu istotnych informacji dotyczących pasa technologicznego napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej relacji Dunowo- Żydowo Kierzkowo, który znajduje się na obszarze rewitalizacji. Stosowny zapis został ujęty w projekcie niniejszego Programu.
2) **Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie** [pismo z dnia 16.09.2026 r.] - opiniuje pozytywnie projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 z uwagami do dokumentu, które zostały uwzględnione w Programie.
3) **Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Szczecinie** [pismo z dnia 30.09.2026 r.] - informuje, że nie jest właściwym operatorem sieci uzbrojenia terenu, tj. w tym przypadku zarządcą drogi, z uwagi na fakt, że przez teren Gminy Manowo, wyłącznie na odcinku około 350 metrów, przebiega istniejąca droga krajowa nr S11, a żaden z obszarów rewitalizacji/zdegradowanych, nie sąsiaduje z ww. terenem.
4) **Komenda Miejska Policji w Koszalinie, Wydział Prewencji** [pismo z dnia 14.09.2026 r.] – nie wnosi uwag do przedłożonego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032.
5) **Polska Sieć Gazownictwa Sp. z o.o., Oddział Zakład Gazowniczy w Koszalinie** [pismo z dnia 17.09.2026 r.] – zwraca uwagę na wprowadzenie do projektu dokumentu stosowanych zapisów dotyczących przebiegającego przez gminę gazociągu wysokiego ciśnienia. Stosowne zapisy zostały uwzględnione w niniejszym dokumencie.
6) **Orange Polska** [pismo z dnia 24.09.2026 r.] - nie wnosi uwag do przedłożonego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032.

7) **Energa Operator** [pismo z dnia 3.10.2026 r.] - nie wnosi uwag do przedłożonego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032.
8) **Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie** [pismo z dnia 28.09.2026 r.] - opiniuje pozytywnie projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032, w zakresie wpływu na zdrowie i warunki życia ludzi.
9) **Zarząd Powiatu w Koszalinie** [pismo z dnia 5.10.2026 r.] - opiniuje pozytywnie projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 w zakresie zgodności ze dokumentami strategicznymi Powiatu Koszalińskiego.
10) **Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie** [pismo z dnia 2.10.2026 r.] - **pozytywnie opiniuję** projekt „Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Manowo na lata 2026-2032" z adnotacją, iż dokładne określenie oddziaływania poszczególnych działań inwestycyjnych przewidzianych do zrealizowania w ramach przedmiotowego dokumentu, będzie można ocenić dopiero w oparciu o konkretne dane projektowe dla konkretnych przedsięwzięć. Działania inwestycyjne prowadzone w granicach terenów, gdzie występuje pomnik przyrody oraz stanowisko kruszczyka szerokolistnego będą musiały uwzględniać ograniczenia wynikające z przepisów obwiązujących w stosunku do przedmiotowego pomnika przyrody oraz chronionych gatunków roślin.
11) **Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie** [pismo z dnia 28.09.2026 r.] – stwierdza, że przedsięwzięcia planowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji nie wpłyną negatywnie na ochronę przeciwpowodziową w gminie Manowo. Teren wskazany na załączniku nr 6 dotyczy koryta rzeki Dzierżęcinki, które nie stanowi obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, a wahania poziomu zwierciadła wody w korycie to stan naturalny – dopóki woda nie wystąpi z koryta. Zgodnie z art. 16 pkt 43 ustawy Prawo wodne powódź to czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą. Wobec powyższego opiniuję i uzgadniam pozytywnie ww. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032.
12) **Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Szczecinie** [pismo z dnia 28.09.2026 r.] - informuję, że resort obrony narodowej pozytywnie opiniuje projekt Gminnego Programu Rewitalizacji gminy Manowo na lata 2026-2032. Niezależnie od powyższego informuje, że nad obszarem rewitalizacji o nazwie projektu P3 Sportowa

Grzybnica usytuowana jest strefa ochronna terenu zamkniętego resortu obrony narodowej, w której obowiązują ograniczenia wysokości zabudowy. Biorąc powyższe pod uwagę w przypadku inwestycji w ramach GPR należy wystąpić o ich uzgodnienie z OZ w Szczecinie CWCR

12.2 Monitoring programu

Monitoring realizacji Programu będzie prowadzony poprzez porównanie stopnia realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych do założonych wskaźników monitorowania poszczególnych celów Programu Rewitalizacji. Monitoring będzie prowadzony corocznie, tak aby możliwe było zaprezentowanie sprawozdania członkom Rady Gminy Manowo. Realizacja monitoringu będzie prowadzona na podstawie karty oceny projektu rewitalizacyjnego, którego przykład zamieszczono poniżej.

Tabela 18 Karta oceny projektu rewitalizacji

Nazwa projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	*(wpisać nazwę przedsięwzięcia)*
Podmiot odpowiedzialny	
Partnerzy	
Miejsce realizacji (nr działki)	
Stan realizacji przedsięwzięcia	
Termin realizacji	
Opis zrealizowanych działań w ramach przedsięwzięcia	
Rezultaty wraz ze wskaźnikiem osiągniętego rezultatu	
Całkowita wartość przedsięwzięcia	
Wskaźnik poniesionych kosztów	
Źródła finansowania	

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

Wskaźnik dofinansowania przedsięwzięcia	

Źródło: opracowani własne

Zakres **corocznego sprawozdania monitorującego** (do końca marca każdego roku) z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Wójt Manowa będzie obejmować, co najmniej informację o postępach finansowych, źródłach finansowania zadań, informację o postępach rzeczowych, zgodność z przyjętym harmonogramem, odchyleń od harmonogramu.
W sprawozdaniu przedstawione zostaną również problemy, bariery, trudności, które zostały zidentyfikowane przez Komitet Rewitalizacji na etapie programowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

System monitorowania i oceny Programu dotyczyć będzie czterech płaszczyzn dotyczących wdrożenia Programu. Monitoring obejmować będzie cztery poniższe płaszczyzny:

- monitorowanie stopnia realizacji celów określonych w Programie rewitalizacji,
- monitorowanie skutków Programu poprzez analizę aktualnego poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszarów rewitalizacji,
- bieżące monitorowanie poziomu wdrażania Programu rewitalizacji,
- monitorowanie podstawowych parametrów Programu rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu.

Wskaźniki monitoringu (produktu oraz rezultatu) zostały wskazane przy poszczególnych projektach rewitalizacyjnych. Poniżej uwzględniono ewaluację badanych wskaźników w ramach projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 19 Wskaźniki monitoringu

Nazwa projektu rewitalizacyjnego	**Wskaźniki monitorujące**	**Wartość wskaźnika w 2026 r.**	**Wartość wskaźnika w 2032 r.**	**Źródło danych**
PODSTAWOWE PROJEKTY REWITALIZACYJNE				
P1 Park Pokoleń – rewitalizacja parku w Boninie	Liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych	0 szt.	1 szt.	Sprawozdanie Wójta, dokumentacja techniczna, projektowa, ewaluacja projektu,
	Powierzchnia zrewitalizowanego parku	0 ha	> 1,5 ha	
	Długość wybudowanych lub zmodernizowanych alejek	0 km	>2 km	
	Liczba zamontowanych elementów małej architektury	0 szt.	>20 szt.	
	Liczba nowych punktów oświetleniowych	0 szt.	>15 szt.	
	Liczba utworzonych stref rekreacyjnych	0 szt.	>3 szt.	
	Liczba nasadzonych drzew i krzewów	0 szt.	>50 szt.	
	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów rekreacyjnych (np. siłownia plenerowa, altana)	0 szt.	2 szt.	
	Liczba tablic edukacyjnych i informacyjnych	0 szt.	>4 szt.	
	Liczba wydarzeń kulturalno-integracyjnych zorganizowanych w nowej przestrzeni	0 szt.	>6 szt./rok	
	Liczba uczestników wydarzeń	0 szt.	>100 os./rok	
P2 Centrum Aktywności Społecznej w	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej	0 szt.	1 szt.	Sprawozdanie Wójta, dokumentacja
	Liczba utworzonych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej	0 szt.	1 szt.	

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

Nazwa projektu rewitalizacyjnego	**Wskaźniki monitorujące**	**Wartość wskaźnika w 2026 r.**	**Wartość wskaźnika w 2032 r.**	**Źródło danych**
Manowie oraz Międzypokoleniowa Strefa Rekreacji	Powierzchnia zmodernizowanego budynku Centrum Usług Społecznych	0m	>500m	techniczna, projektowa, ewaluacja projektu,
	Liczba zmodernizowanych placów zabaw	0 szt.	1 szt.	
	Liczba utworzonych stref rekreacyjnych	0 szt.	1 szt.	
	Liczba zamontowanych urządzeń zabawowych	0 szt.	>10 szt.	
	Liczba urządzeń siłowni plenerowej	0 szt.	>7 szt.	
	Liczba elementów małej architektury (ławki, kosze, stojaki, altana itp.)	0 szt.	>15 szt.	
	Liczba nowych punktów oświetleniowych	0 szt.	>5 szt.	
	Liczba nowych usług społecznych	0 szt.	>2 szt.	
	Liczba osób korzystających z nowych usług społecznych	0 os.	>50 os.	
	Liczba osób, które podjęły zatrudnienie w ramach projektu	0 os.	>3 os.	
P3 Sportowa Grzybnica – Centrum Aktywności Lokalnej	Liczba zmodernizowanych placów zabaw	0 szt.	1 szt.	Sprawozdanie Wójta, dokumentacja techniczna, projektowa, ewaluacja projektu,
	Liczba wybudowanych terenów sportowo-rekreacyjnych	0 szt.	1 szt.	
	Powierzchnia zagospodarowanej przestrzeni publicznej	0 m^2	>2000 m^2	
	Liczba zamontowanych urządzeń zabawowych	0 szt.	>10 szt.	
	Liczba urządzeń siłowni plenerowej	0 szt.	>8 szt.	
	Liczba elementów małej architektury (ławki, kosze, altana, stojaki rowerowe itp.)	2 szt.	>20 szt.	
	Długość wybudowanych lub zmodernizowanych ciągów pieszych	0 m	>250 m	

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

Nazwa projektu rewitalizacyjnego	Wskaźniki monitorujące	Wartość wskaźnika w 2026 r.	Wartość wskaźnika w 2032 r.	Źródło danych
	Liczba nowych punktów oświetleniowych	0 szt.	>8 szt.	
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	0 szt.	1 szt.	
	Liczba wydarzeń kulturalno-integracyjnych i edukacyjnych zorganizowanych w nowej przestrzeni	0 szt.	>5 szt./rok	
	Liczba uczestników wydarzeń	0 os.	>50 os./rok	
POZOSTAŁE PROJEKTY REWITALIZACYJNE				
PU Akademia Sąsiedzka	Liczba zrealizowanych warsztatów, szkoleń i spotkań	0 szt.	>15 szt.	Sprawozdanie Wójta, dokumentacja projektowa, ewaluacja projektu, badania sondażowe
	Liczba wydarzeń integracyjnych i międzypokoleniowych	0 szt.	>10 szt.	
	Liczba organizacji pozarządowych i grup nieformalnych objętych wsparciem	0 szt.	>3 szt.	
	Liczba zrealizowanych inicjatyw oddolnych	0 szt.	>4 szt.	
	Liczba partnerstw lub sieci współpracy utworzonych w ramach projektu	0 szt.	1 szt.	
	Wzrost kompetencji społecznych wśród mieszkańców biorących udział w projekcie	0	wzrost o 30%	
	Liczba osób zaangażowanych w realizację projektu	0 os.	>20 os.	
	Liczba wolontariuszy działających w ramach projektu	0 os.	>6 os.	
	Liczba uczestników warsztatów i konsultacji planowania oraz realizacji inicjatyw lokalnych	0 os.	>8 os.	
	Liczba uczestników działań edukacyjnych	0 os.	>10 os.	

Nazwa projektu rewitalizacyjnego	Wskaźniki monitorujące	Wartość wskaźnika w 2026 r.	Wartość wskaźnika w 2032 r.	Źródło danych
	Liczba kampanii promocyjnych realizacje projektu na obszarze rewitalizacji	0 szt.	>4 szt.	

Źródło: opracowani własne

12.3 Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych

Z uwagi na monitoring bieżący (coroczny) wdrożenia Programu nie planuje się opracowywania raportu z badania ewaluacyjnego mid-term. Z pomiaru stanu realizacji Programu opracowane zostaną raporty oceniające realizację ex-post. Raport z badania ewaluacyjnego będzie przedmiotem opinii Komitetu Rewitalizacji i zostanie przekazany Wójtowi i Radze Gminy, a także podany do publicznej wiadomości, poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Manowo. Ewaluacja ex-post zaplanowana została na II kwartał 2033 roku. Celami szczegółowymi planowanej ewaluacji ex-post będą:

- Ocena stopnia osiągnięcia celów rewitalizacji,
- Wskazanie stopnia zaspokojenia potrzeb w poszczególnych projektach rewitalizacyjnych,
- Wskazanie potrzeb, które nadal wymagają wsparcia na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji. Przy planowaniu sposobu realizacji badań ewaluacyjnych i analizie wyników szczególna uwaga zostanie zwrócona na aktualność identyfikacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Badania wpływu prowadzonych działań będą oceniane zgodnie z kryteriami ewaluacyjnymi tj. trafność, efektywność, użyteczność, trwałość, ale przede wszystkim skuteczność.

12.4 System wprowadzania modyfikacji do Programu

W przypadku konieczności dokonania aktualizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji zorganizowane zostaną spotkania Komitetu Rewitalizacji**,** a pracownicy Urzędu Gminy Manowo będą odpowiedzialni za włączenie interesariuszy rewitalizacji w proces aktualizacji dokumentu, poprzez dotarcie z informacją do jak największej liczby osób, wykorzystując odpowiednio przygotowane materiały informacyjne (m.in. materiały informacyjne na stronie urzędu, plakaty, reklamę w gazecie, listy kierowane bezpośrednio do interesariuszy). Interesariusze, którzy odpowiedzą na kierowane informacje oraz wysyłane zaproszenia oraz zgłoszą się samodzielnie do wskazanych pracowników Urzędu Gminy będą mogli składać propozycje oraz uwagi dotyczące rewitalizacji, a także brać czynny udział w pracach Komitetu Rewitalizacji, po poinformowaniu o takiej chęci niniejszych pracowników.

W odróżnieniu do systemu rocznego dwa razy w okresie programowania Programu powinno zostać wykonane badanie ewaluacyjne pozwalające pozyskać dodatkowo dane jakościowe z realizacji wskaźników. Pozwoli to na skuteczny monitoring realizacji wdrażania Programu,

a w przypadku wystąpienia trudności lub barier w realizacji przedsięwzięć do podjęcia decyzji o dokonaniu aktualizacji zapisów Programu.

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego

Zaproponowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 projekty nie wymagają wprowadzenia zmian w uchwałach prawa lokalnego. Natomiast przeznaczone do realizacji działania dotyczące zasobu mieszkaniowego gminy będą realizowane z godnie z przyjętymi uchwałami o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725).

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dotyczącej Komitetu Rewitalizacji

Przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 zostały przeprowadzone konsultacje na podstawie zarządzenia nr 26/2026 Wójta Gminy Manowo z dnia 24 marca 2026 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji w Gminie Manowo. Komitet wspiera działania Wójta w obszarze działań związanych z rewitalizacją w gminie, stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy, a także sprawuje funkcje opiniodawczo-doradcze w sprawach, związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrażaniem rewitalizacji oraz oceną przebiegu tego procesu na obszarze gminy Manowo. Do zadań członków Komitetu należy w szczególności:

a) koordynacja działań, włączających lokalną społeczność w konsultacje społeczne dotyczące wdrażania, monitorowania i oceny rewitalizacji na obszarze gminy Manowo;
b) informowanie lokalnej społeczności o wdrażaniu, aktualizacji, wynikach monitorowania i ocenie podejmowanych przez gminę działań w zakresie rewitalizacji;
c) promocja działań rewitalizacyjnych,
d) zapewnienie współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy w procesie rewitalizacji na obszarze gminy Manowo.

Ewentualna zmiana uchwały w sprawie określania zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji nastąpi w drodze konsultacji społecznych, w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Takie rozwiązanie można wprowadzić na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz plany inwestycyjne gminy **nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji na terenach gminy Manowo** objętych obszarem rewitalizacji.

16. Realizacja gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

16.1 Wskazanie zakresu niezbędnych zmian w planie ogólnym gminy

W gminie Manowo nie został uchwalony plan ogólny, dlatego w momencie uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 nie można wskazać zakresu niezbędnych zmian w planie ogólnym gminy.

16.2 Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

W zakresie określonych projektów w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026-2032 **wymagane jest uchwalenie zmian w mpzp**, według poniższej informacji.

Tabela 20 Wykaz zmian w mpzp

Nr projektu	Nazwa projektu	Obecna funkcja w mpzp	Docelowe przeznaczenie mpzp
P1	Park Pokoleń (Bonin)	brak	ZP / US (Teren zieleni urządzonej / rekreacji)
P2	Centrum Aktywności Społecznej (Manowo)	brak	UO/UOS + ZP (Usługi społeczne, zdrowia i opieki + zieleń)
P3	Sportowa Grzybnica	brak	US / ZP (Tereny sportu i rekreacji)

Źródło: opracowanie własne

17. Spis tabel, wykresów, map i schematów

Spis map

Mapa 1 Wyznaczony obszar rewitalizacji na terenie gminy Manowo 12
Mapa 2 Położenie gminy Manowo w powiecie koszalińskim 13
Mapa 3 Obszar rewitalizacji 85
Mapa 4 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Bonin 86
Mapa 5 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Bonin 87
Mapa 6 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Wyszebórz 88
Mapa 7 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Manowo 89
Mapa 8 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Manowo 90
Mapa 9 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Manowo 91
Mapa 10 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Manowo 92
Mapa 11 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Grzybnica 93

Spis schematów

Schemat 1 Cele strategiczne 28
Schemat 2 Schemat komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych 47
Schemat 3 Schemat zarządzania Programem Rewitalizacji 60

Spis tabel

Tabela 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie gminy Manowo 7
Tabela 2 Wskaźniki służące analizie do wyznaczenia obszaru zdegradowanego 7
Tabela 3 Powierzchnia i liczba ludności wyznaczonego obszaru rewitalizacyjnego na terenie gminy Manowo 11
Tabela 4 Analiza wskaźników uwarunkowań społecznych 16
Tabela 5 Analiza wskaźników uwarunkowań gospodarczych 17
Tabela 6 Analiza wskaźników uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych 17
Tabela 7 Analiza wskaźników uwarunkowań środowiskowych 18
Tabela 8 Analiza wskaźników uwarunkowań technicznych 18
Tabela 9 Podstawowe projekty rewitalizacyjne 29
Tabela 10 Pozostałe projekty rewitalizacyjne 42
Tabela 11 Oddziaływanie przestrzenne projektów rewitalizacyjnych 47
Tabela 12 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych 48
Tabela 13 Komplementarność celów strategicznego działania w ramach Programów Rewitalizacji 50
Tabela 14 Najważniejsze projekty realizowane ze środków zewnętrznych w gminie Manowo w latach poprzednich 51
Tabela 15 Spójność celów rewitalizacji z dokumentami strategicznymi dla rozwoju gminy 53
Tabela 16 Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych 58
Tabela 17 Harmonogram realizacji Programu 63
Tabela 18 Karta oceny projektu rewitalizacji 73
Tabela 19 Wskaźniki monitoringu 75
Tabela 20 Wykaz zmian w mpzp 82

Id: 481D7050-DCF5-430E-9C86-DF694B591E5F. Podpisany

Spis wykresów

Wykres 1 Zdiagnozowane główne problemy społeczno-gospodarcze w gminie Manowo 19
Wykres 2 Zdiagnozowane główne potrzeby rozwojowe w gminie Manowo 21

Spis fotografii

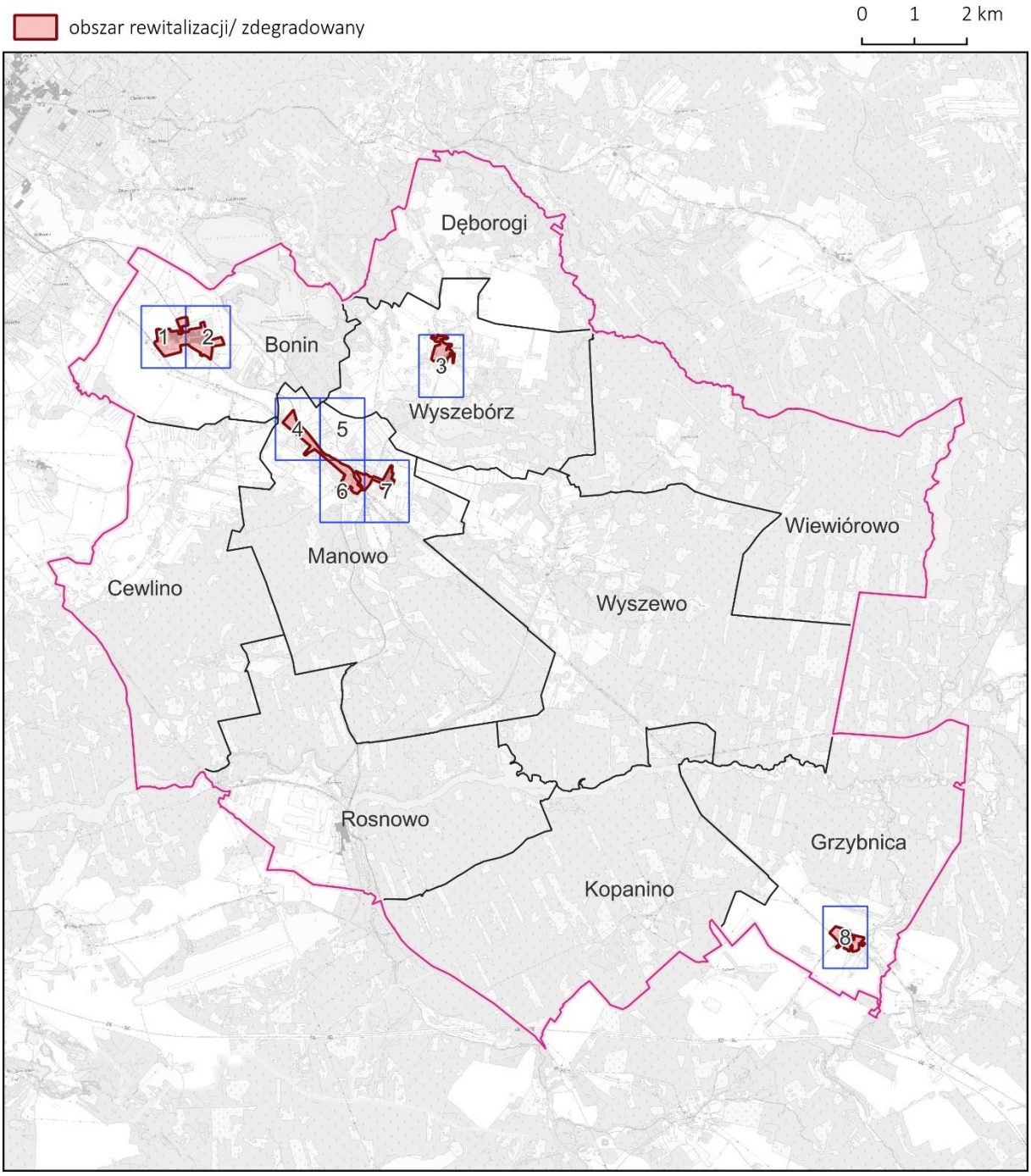
Fotografia 1 Gmina Manowo..... 15

18. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000

Poniżej zaprezentowano załączniki graficzne – mapy, przedstawiające obszar rewitalizacji na terenie gminy Manowo, jak również załączniki graficzne przedstawiające podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzenne obszaru rewitalizacji. Załączniki graficzne sporządzono na mapach w skali 1:5000 z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej. Zaplanowane projekty rewitalizacyjne na wyznaczonym obszarze rewitalizacyjnym zostały w sposób graficzny przedstawione na 7 arkuszach map.

- Arkusz nr 1-2 - Obszar rewitalizacji - Bonin
- Arkusz nr 3 - Obszar rewitalizacji - Wyszebórz
- Arkusz nr 4-7 Obszar rewitalizacji – Manowo,
- Arkusz nr 8 Obszar rewitalizacji – Grzybnica.

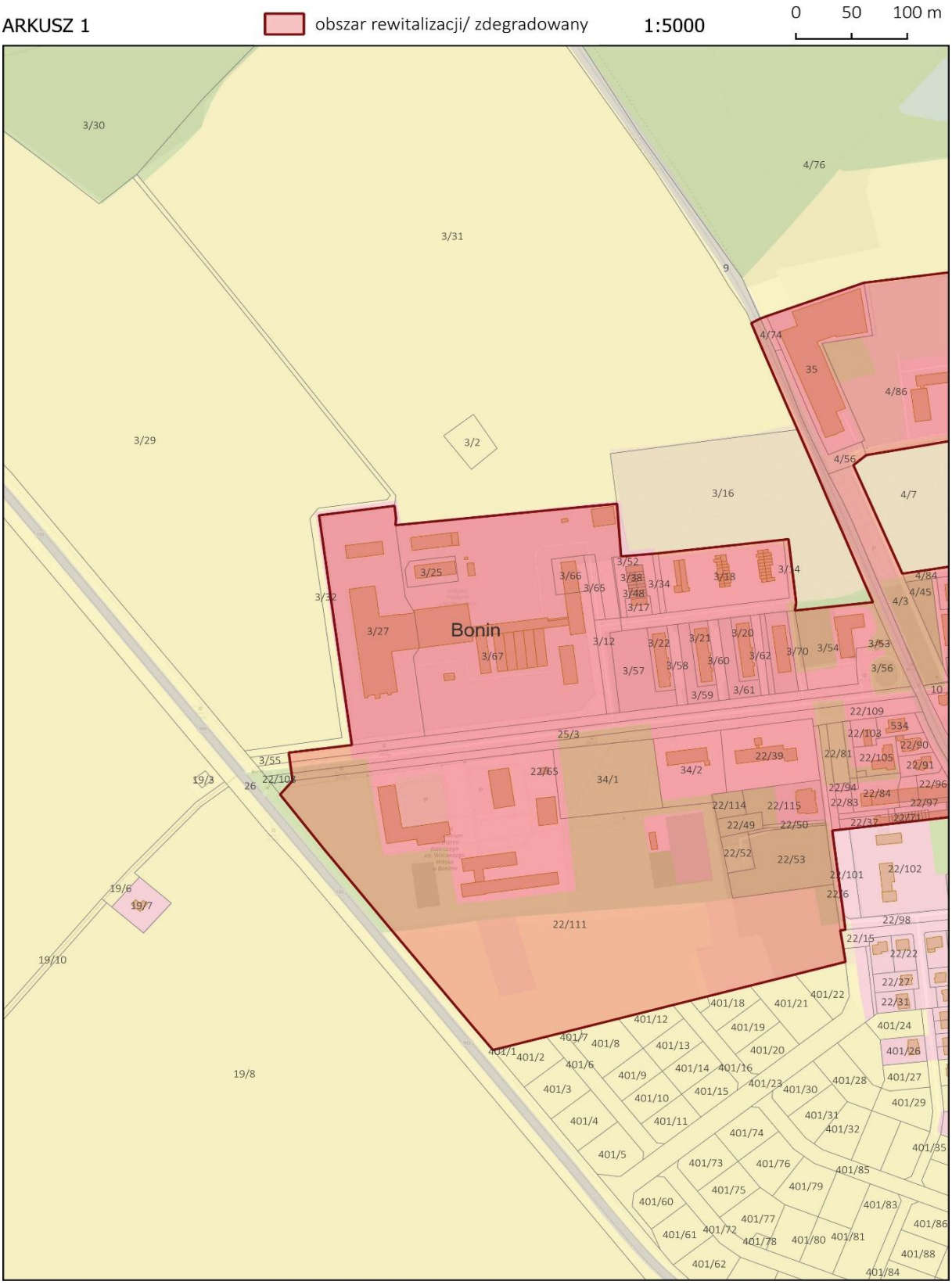
Mapa 3 Obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

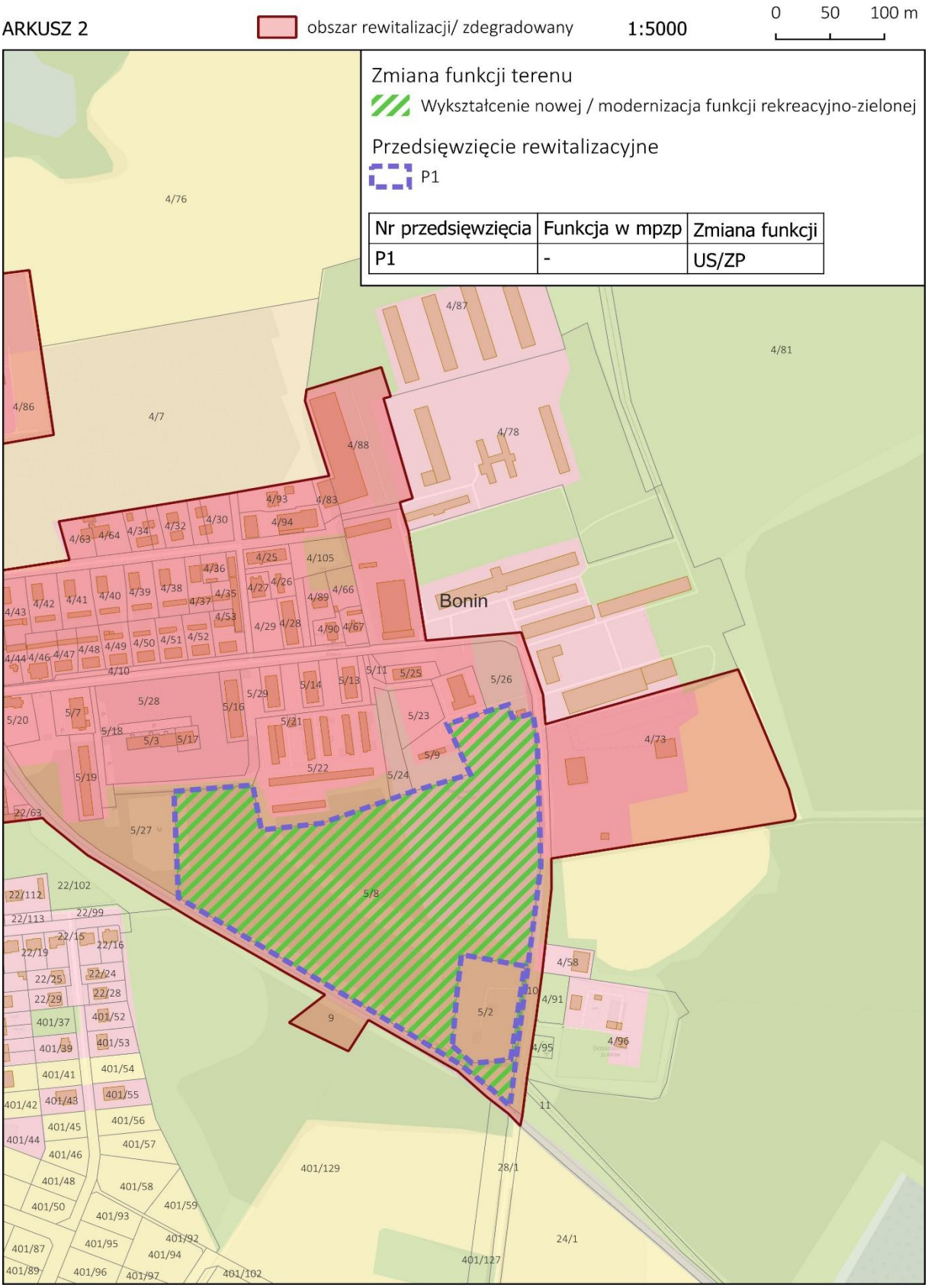
PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE GMINY MANOWO

Mapa 4 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Bonin

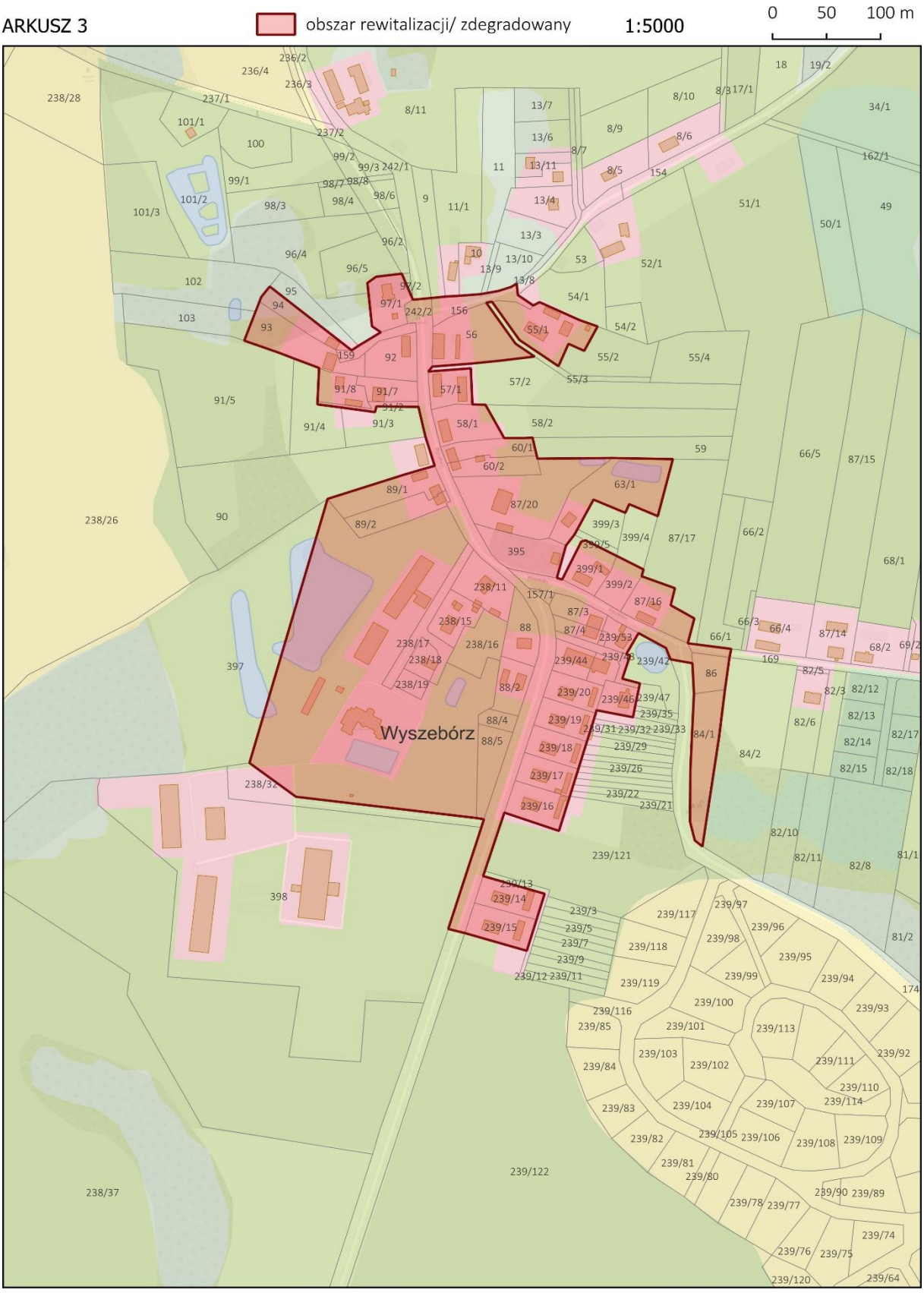
Źródło: opracowanie własne

Mapa 5 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Bonin

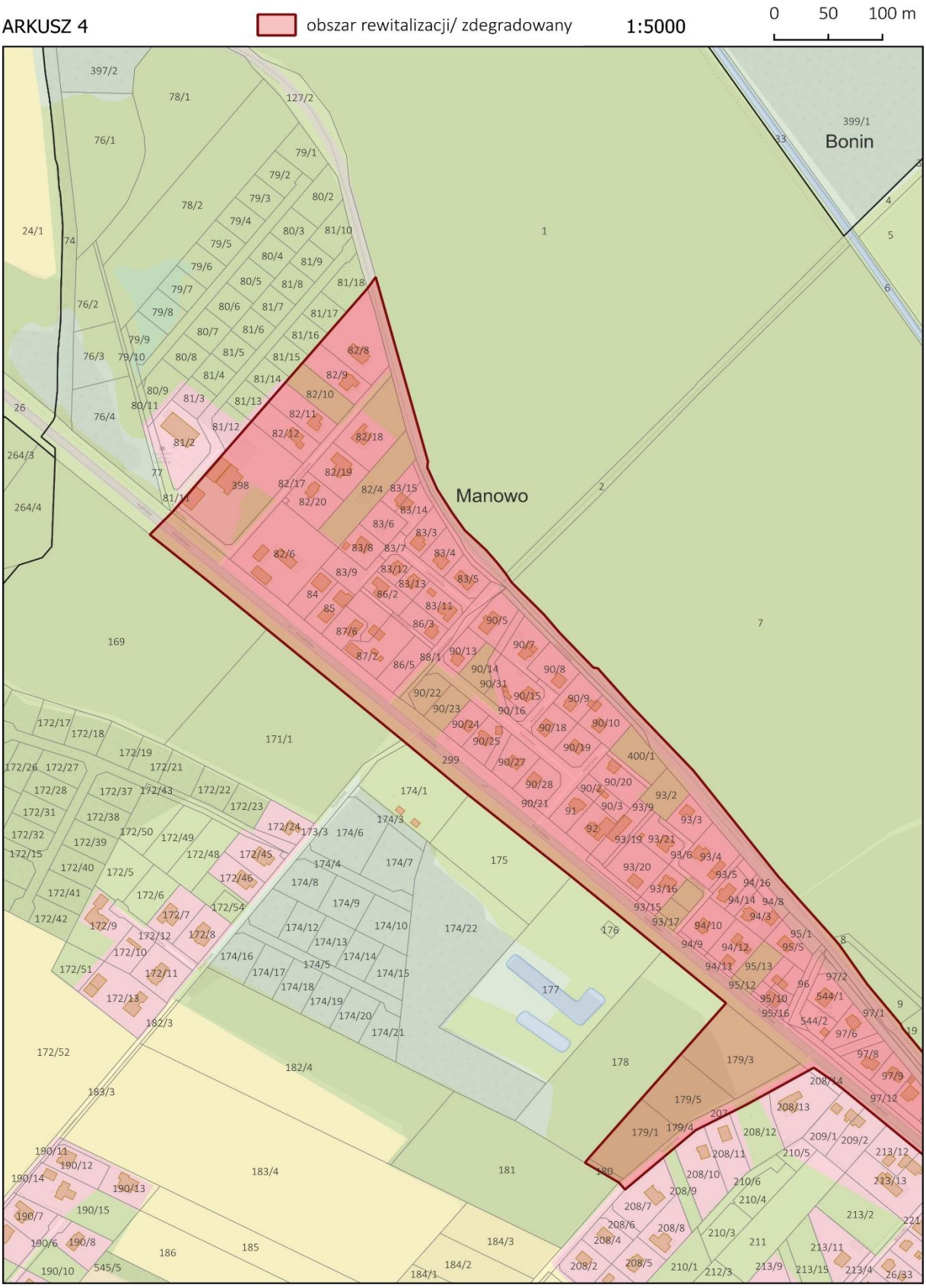
Źródło: opracowanie własne

Mapa 6 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Wyszebórz

Źródło: opracowanie własne

Mapa 7 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Manowo

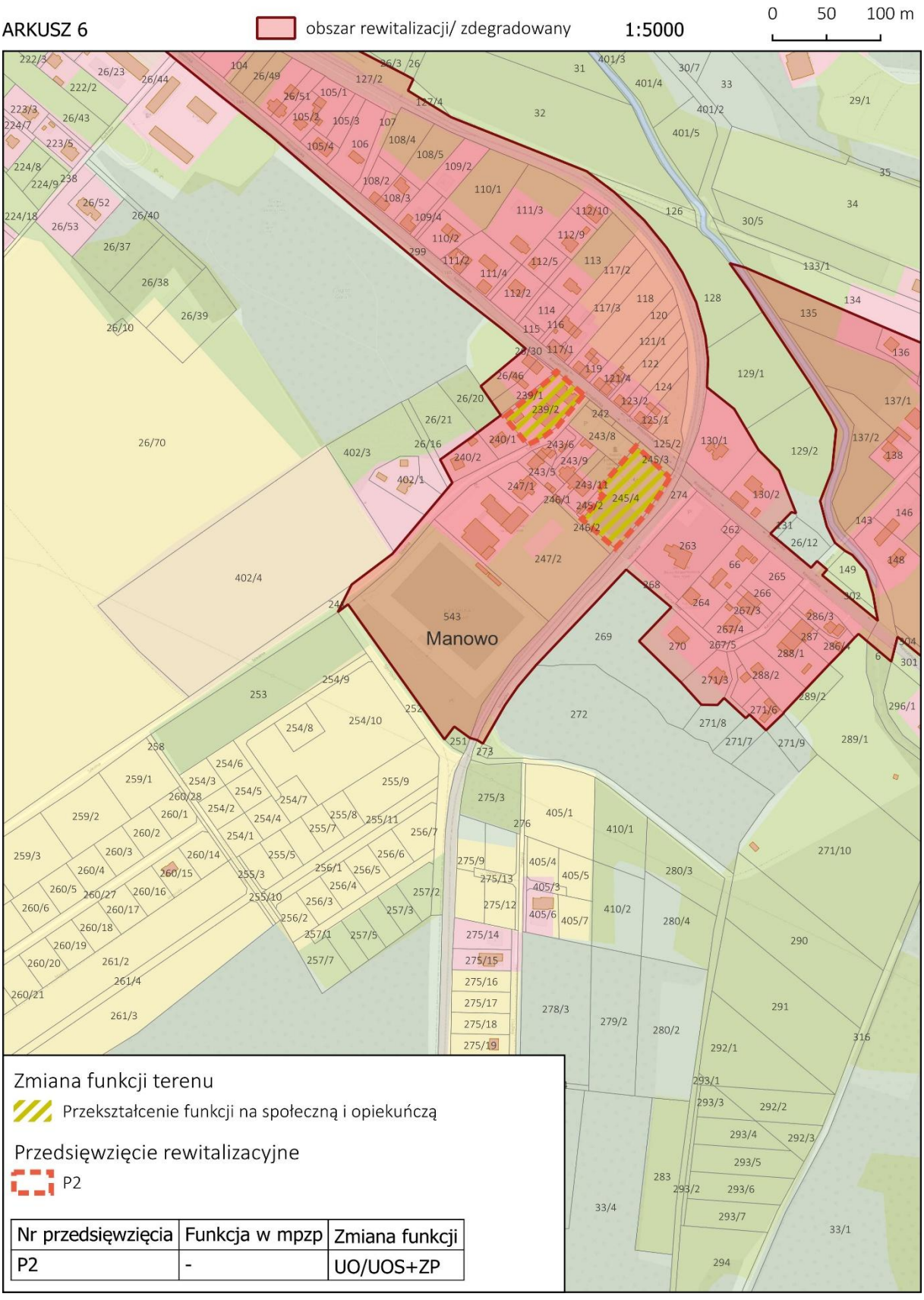
Źródło: opracowanie własne

Mapa 8 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Manowo

Źródło: opracowanie własne

Mapa 9 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Manowo

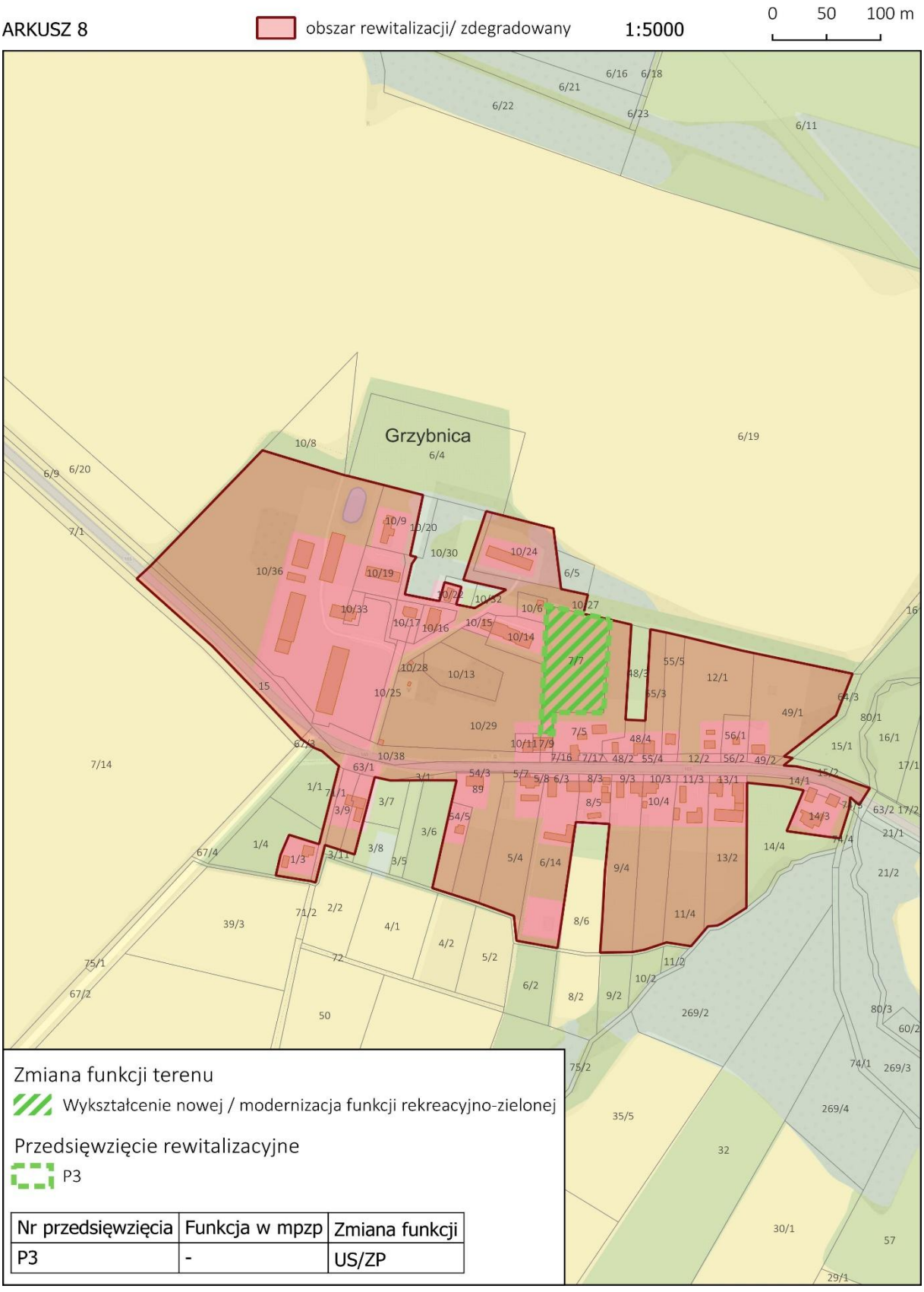
Źródło: opracowanie własne

Mapa 10 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Manowo

Źródło: opracowanie własne

Mapa 11 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – sołectwo Grzybnica

Źródło: opracowanie własne

UZASADNIENIE

Celem niniejszej uchwały jest przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026 – 2032, który został opracowany w celu realizowania działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji Gminy Manowo.

Podejmowana rewitalizacja polegać ma na kompleksowym wyprowadzaniu ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, znajdujących się w Gminie Manowo poprzez podejmowanie zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowanych terytorialnie i prowadzonych w oparciu o założenia w/w Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026 – 2032.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, która określa zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji, przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do przeprowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy zostało uznane za zadanie własne, które Gmina Manowo realizować ma w sposób jawny i przejrzysty, zapewniający udział interesariuszy rewitalizacji jako podmiotów zarówno z sektora publicznego, jak i spoza niego, które bezpośrednio lub pośrednio uzyskują korzyści lub ponoszą koszty związane z rewitalizacją, a także zapobiegający wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie warunków korzystania z gminnego zasobu mieszkaniowego oraz uwzględniający zasady uniwersalnego projektowania w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018r. poz. 1217 z późn. zm.).

W przypadku, gdy gmina zamierza realizować zadania własne polegające na przygotowaniu, koordynowaniu i tworzeniu warunków do prowadzenia rewitalizacji, niezbędne jest przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Manowo na lata 2026 – 2032.

W związku z powyższym, należało przyjąć, jak w uchwale.